

***Diagnoza do sporządzenia
"Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy
Drużbice
na lata 2017-2022"
- delimitacja obszaru zdegradowanego
i obszaru rewitalizacji***

Wstęp

Głównym celem realizacji "Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Drużbice na lata 2017-2022" (dalej LPR) jest wyprowadzenie wydzielonego obszaru ze stanu kryzysowego poprzez usunięcie zjawisk, które spowodowały jego degradację oraz stworzenie odpowiednich warunków dla dalszego rozwoju.

Dla niniejszego opracowania przyjęto definicję rewitalizacji - według "Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020" Ministra Rozwoju z dnia 2 sierpnia 2016 r. - która rozumiana jest jako:

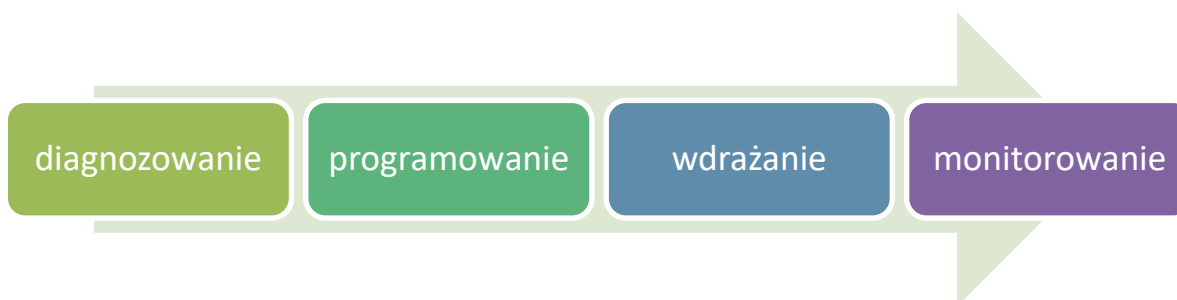
"Rewitalizacja to kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe (powiązanie wzajemnie przedsięwzięcia obejmujące kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe) integrujące interwencje na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji. Rewitalizacja zakłada optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmacnianie lokalnych potencjałów (w tym także kulturowych) i jest procesem wieloletni, prowadzonym przez interesariuszy (m.in. przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, właścicieli nieruchomości, organy władzy publicznej, etc.) tego procesu, w tym przede wszystkim we współpracy z lokalną społecznością."

Inne pojęcia związane z niniejszym dokumentem to:

- stan kryzysowy - stan, w którym nastąpiła koncentracja negatywnych zjawisk społecznych, które występują wspólnie z co najmniej jedną ze sfer: gospodarczą, środowiskową przestrzenno-funkcjonalną lub techniczną,
- obszar zdegradowany - obszar, w którym zidentyfikowano stan kryzysowy,
- obszar rewitalizacji - obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechuje się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk. Teren nie powinien obejmować obszarów powyżej 20% powierzchni gminy oraz być zamieszkałym przez więcej niż 30% mieszkańców gminy,
- projekt rewitalizacyjny – projekt (wg. art. 2 ust. 18 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju), zaplanowany w programie rewitalizacji i ukierunkowany na osiągnięcie jego celów lub powiązany z treścią i celami programu rewitalizacji.

Rewitalizacja według nowej koncepcji zakłada prowadzenie kompleksowej diagnozy gminy w podziale na określone jednostki (w przypadku Drużbic - sołectwa), sformułowanie wizji i celów realizowanych działań oraz wyznaczanie realnych projektów i przedsięwzięć realizowanych, koordynację prowadzonych działań i monitorowanie ich skuteczności.

Rysunek 1. Proces rewitalizacji (opracowanie własne)

Kluczowym warunkiem powodzenia w realizacji programu rewitalizacji jest uzyskanie porozumienia przedstawicieli różnych środowisk zaangażowanych w proces jego tworzenia. Wymagana jest ścisła współpraca pomiędzy różnymi działaniami podejmowanymi w Urzędzie Gminy w Drużbice z jednostkami podległymi, a także z partnerami społeczno-gospodarczymi oraz prywatnymi. Rewitalizacja jest szansą rozwoju i promocji dla wszystkich organizacji partycypujących w programie.

Podstawa opracowania

"Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Drużbice na lata 2017-2022" został opracowany w oparciu o następujące akty prawne i dokumenty:

- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego I Rady (UE) Nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006,
- Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2016 r., poz. 383),
- Obwieszczenie Ministra Rozwoju z dnia 15 lipca 2016 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Rozwoju Regionalnego w sprawie udzielania pomocy de minimis przez fundusze rozwoju obszarów miejskich w ramach regionalnych programów operacyjnych (Dz. U. 2016, poz. 1144),
- wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 Ministra Rozwoju z 2 sierpnia 2016 r. (MR/H 2014-2020/20(2)08/2016),
- Narodowy Plan Rewitalizacji 2022. Założenia. Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, 2014 r.,
- Krajowa Polityka Miejska 2032, Warszawa 2015 r.,
- Narodowy Plan Rewitalizacji 2022. Założenia. Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, 2014 r.,
- Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020,
- Strategia Rozwoju Kraju 2020,
- Strategia Rozwoju Kraju 2020 - Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo,
- Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020,
- Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020,
- Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030,
- Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko- perspektywa do 2020 r.,
- Strategia Rozwoju Transportu do roku 2020 (z perspektywą do roku 2030),
- Strategia Rozwoju Energetyki Odnawialnej,
- Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi Rolnictwa i Rybactwa na lata 2012-2020.
- Wytyczne Ministra Rozwoju Regionalnego w zakresie programowania działań dotyczących mieszkalnictwa z dnia 9 września 2008 r. (MRR/H/18(2)/08/08),
- Narodowy Plan Rewitalizacji 2022. Założenia. Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, 2014 r.
- Krajowa Polityka Miejska 2032, Warszawa 2015 r.,
- Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020,
- obowiązujące lokalne dokumenty planistyczne i strategiczne województwa i powiatu bełchatowskiego,
- obowiązujące lokalne dokumenty planistyczne i strategiczne gminy Drużbice.

Opracowanie Lokalnego Programu Rewitalizacji

"Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Drużbice na lata 2017-2022" opracowany został na podstawie „Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020” Ministra Rozwoju z 2 sierpnia 2016 r. (MR/H 2014-2020/20(2)08/2016).

Opracowane Diagnozy zjawisk społecznych, ekonomicznych, przestrzennych i środowiskowych Gminy Drużbice wraz ze wskazaniem obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji inicjuje działania związane z rewitalizacją na terenie gminy. Celem diagnozy jest wskazanie, za pomocą zobiektywizowanych metod i wskaźników tej części Gminy Drużbice, która charakteryzuje się szczególnie intensywną koncentracją szeregu niekorzystnych zjawisk.

Na wstępnym etapie prac diagnostycznych przyjęto założenie, aby do celów agregacji danych opisujących stany kryzysowe zachować podział gminy na poszczególne sołectwa, jako najbardziej naturalny i najlepiej służący badaniu różnicowania wewnątrzgminnego.

Jest to także podział zgodny z założeniem, że działania rewitalizacyjne powinny dotyczyć obszarów spójnych przestrzennie, gdzie problemy będą mogły być rozwiązane kompleksowo.

Rysunek 2. Sołectwa gminy Drużbice (źródło: <http://belchatow.geoportal2.pl/map/www/mapa.php?>)

(mapa konturowa wykorzystywana w niniejszym opracowaniu)

Diagnoza stanu aktualnego Gminy Drużbice została opracowana na podstawie dostępnych informacji, dokumentów i opracowań o charakterze diagnostycznym i strategicznym oraz na podstawie zebranych danych statystycznych na potrzeby niniejszego dokumentu. Dane pozyskiwane były ze źródeł statystycznych tj.: Głównego Urzędu Statystycznego (<https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>) oraz w oparciu o szczegółowe informacje instytucji: Urzędu Gminy Drużbice, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Drużbicach, Powiatowego Urzędu Pracy w Bełchatowie, Komendy Powiatowej Policji w Bełchatowie i innych. Uzyskane dane przeanalizowano pod kątem budowy listy porównywalnych wskaźników odnoszących wartość danej zmiennej do sołectwa. Weryfikacja wskaźników objęła następujące elementy:

- poprawność metodologiczną - wskaźnik powinien opisywać w sposób czytelny dany problem, powinien być łatwy w odbiorze, łatwo weryfikowalny, powinien również różnicować przestrzeń gminy i być skonstruowany zgodnie z zasadami matematycznymi i statystycznymi,
- poprawność przestrzenną - wskaźnik powinien zostać odniesiony do jednostki mniejszej niż gmina, w tym przypadku do sołectwa.

Na podstawie przeprowadzanej diagnozy, do każdej ze sfer oddziaływań, wprowadzono podsumowanie w formie syntezy głównych zagrożeń i problemów oraz wykazania obszarów (sołectw) kryzysowych

w każdym z głównych problemów. Na zakończenie przeprowadzono zsumowanie wskaźników i przyjętych założeń w stosunku do każdego sołectwa i każdego zagadnienia.

Planowanie i programowanie rewitalizacji prowadzone będzie w oparciu o procesy:

- określenie wizji i koncepcji wyprowadzenia obszaru ze stanu kryzysowego,
- szczegółową analizę i wybór działań rewitalizacyjnych oraz określenie sposobów i warunków ich realizacji,
- określenie źródeł finansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Działania służące wspieraniu procesów rewitalizacji prowadzone będą w sposób spójny wewnętrznie (poszczególne działania pomiędzy sobą) oraz zewnętrznie (z celami i kierunkami wynikającymi z dokumentów strategicznych i planistycznych).

"Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Drużbice na lata 2017-2022" ma służyć identyfikacji obszarów zdegradowanych. "LPR..." warunkuje koordynację działań, czyli współpracę Urzędu Gminy oraz przedstawicieli mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych na rzecz realizacji działań rewitalizacyjnych.

Efektem implementacji "LPR..." jest, m.in. odwrócenie negatywnych zjawisk i procesów, poprawa stanu infrastruktury społecznej i technicznej, przeciwdziałanie degradacji przestrzeni, zapobieganie zjawisku wykluczenia społecznego, ograniczanie patologii społecznych, wzrost jakości życia społeczności lokalnej, stymulowanie aktywności społeczności lokalnej, rozwój przedsiębiorczości, zrównoważony rozwój społeczno-ekonomiczny w dłuższej perspektywie czasowej.

CHARAKTERYSTYKA SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ, PRZESTRZENNEJ NA OBSZARZE GMINY DRUŻBICE.

1.1. Informacje ogólne.

Gmina Drużbice położona jest w centralnej części województwa łódzkiego w północno-wschodniej części powiatu bełchatowskiego, na który składają się: gmina miejska Bełchatów, gmina miejsko-wiejska Zelów, gminy wiejskie: Bełchatów, Drużbice, Kleszczów, Kluki, Rusiec, Szczerców.

Gmina Drużbice graniczy z 5 gminami:

- od zachodu z gminą Zelów (powiat bełchatowski),
- od północy z gminą Dłutów (powiat pabianicki),
- od wschodu z gminą Grabica i gminą Wola Krzysztoporska (powiat piotrkowski),
- od południa z miastem i gminą Bełchatów.

Ogółem obszar gminy z powierzchnią 113,35km² stanowi 11,71% całkowitej powierzchni powiatu bełchatowskiego i 0,62% powierzchni województwa łódzkiego.

Według stanu na 31.12.2016r. (GUS, 2016) ludność wynosiła 5151 mieszkańców. Gęstość zaludnienia wynosiła w gminie 44,5 osób na km².

Rysunek 3. Gmina Drużbice na tle powiatu bełchatowskiego (źródło: maps.google.pl).

Ogółem w skład gminy wchodzi 47 wsi skupionych w 31 sołectwach: Brzezcie, Bukowie Dolne, Bukowie Górne, Chynów, Drużbice-Kolonia, Drużbice, Głupice, Józefów, Gręboszów, Hucisko, Kazimierzów, Kącik, Kobyłki, Łęczycza, Patok, Podstoła, Rasy, Rawicz, Roźniatowice, Skrajne, Stefanów, Stoki, Suchcice, Teofilów, Teresin, Wadlew, Wdowin-Kolonia, Wdowin, Wola Roźniatowska, Zabiełłów i Zwierzyniec.

Gmina Drużbice stanowi lokalną wspólnotę samorządową tworzoną przez jej mieszkańców. Zarządza nią Rada Gminy składająca się z 15 radnych, pracujących w 4 komisjach.

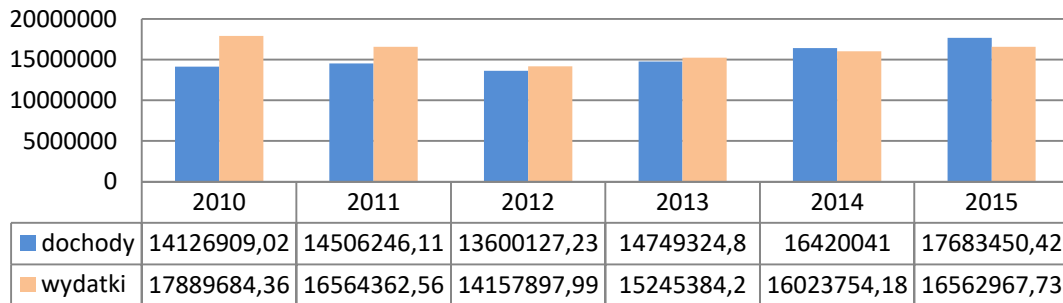
Wójt Gminy Drużbice jest jednoosobowym organem wykonawczym Gminy.

Gmina posiada własny herb i flagę przyjęte statutem.

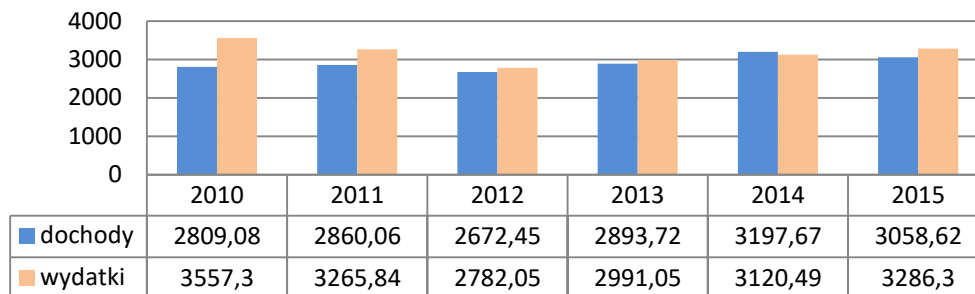
Jednostką administracyjną gminy jest Urząd Gminy w Drużbicach.

Urząd Gminy w Drużbicach wykonuje zadania gminy wynikające z ustawy, zadania zlecone z zakresu działań organów administracji rządowej, zadania wynikające z porozumień zawartych pomiędzy gminą a jednostkami samorządu terytorialnego oraz inne zadania określone statutem, uchwałami Rady Gminy oraz zarządzeniami Wójta Gminy. Zadania te realizowane są poprzez poszczególne referaty lub samodzielne stanowiska pracy utworzone w urzędzie.

Wykres 1. Dochody i wydatki ogólne budżetu gminy Drużbice w latach 2010-2015 (GUS, 2010-2015).

Wykres 2. Dochody i wydatki budżetu Gminy Drużbice w latach 2010-2015 w przeliczeniu na 1 mieszkańca (GUS, 2010-2015).

Gmina Drużbice korzystała z dofinansowania zewnętrznego na prowadzone przez siebie inwestycje i projekty. Inwestycje przeprowadzone w ostatnich latach na terenie gminy dotyczyły m.in. realizacji zadań: drogowych i zaplecza drogowego, rozbudowy wodociągów, budowy oczyszczalni ścieków, przeprowadzenia remontów/termomodernizacji i dostosowania obiektów użyteczności publicznej.

1.2. Sfera społeczna.

1.2.1. Uwarunkowania demograficzne.

Gmina Drużbice (wg stanu na 31.01.2017 r.) liczy ogółem 5055 mieszkańców.

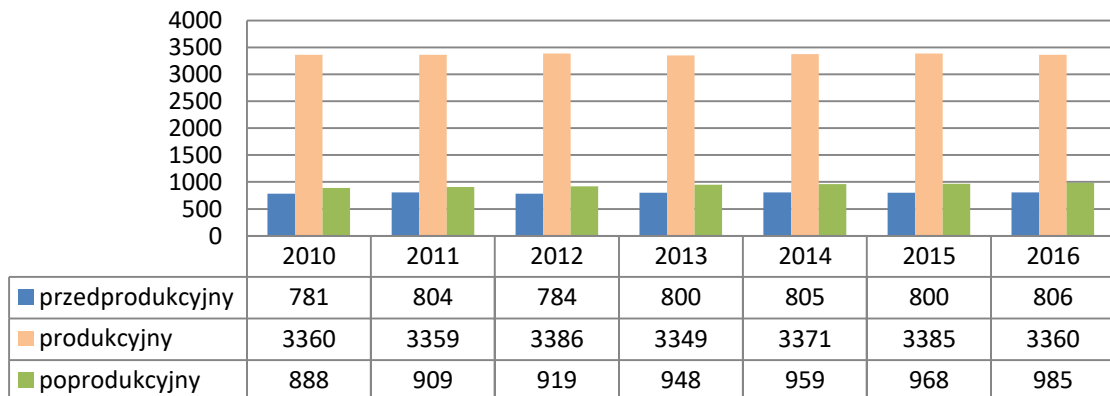
Mieszkańcy gminy Drużbice stanowią ok. 4,5 % ludności powiatu bełchatowskiego oraz ok. 0,2% ludności województwa łódzkiego.

Tabela 1. Demografia w gminie Drużbice w latach 2010-2017 (GUS, 2010-2015, Urząd Gminy w Drużbicach - 31.01.2017).

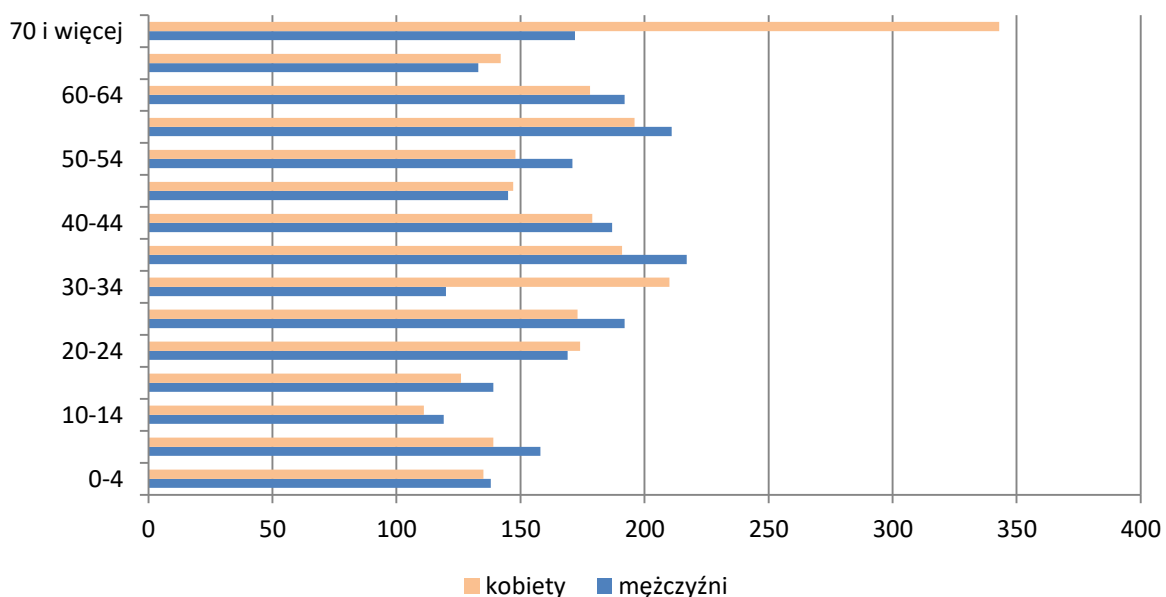
Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015	31.01.2017
Liczba ludności ogółem	5029	5072	5089	5097	5135	5153	5055
Liczba mężczyzn	2477	2499	2507	2515	2534	2561	b.d.
Liczba kobiet	2552	2573	2582	2582	2601	2592	b.d.

Struktura ludności gminy pod względem ekonomicznych grup wiekowych (według danych GUS) przedstawia się następująco: 18,4% ogółu mieszkańców stanowią osoby w wieku przedprodukcyjnym, 62,8% osoby w wieku produkcyjnym, a 18,8% osoby w wieku poprodukcyjnym. Populacja gminy charakteryzuje się obecnie mało korzystną strukturą wiekową, ponieważ jest zbyt mała różnica pomiędzy populacją w wieku przedprodukcyjnym a poprodukcyjnym. Zdecydowana większość mieszkańców gminy znajduje się w wieku produkcyjnym. Liczebność tej grupy ludności nie ulega znacznym wahaniom.

Wykres 3. Liczba ludności według ekonomicznych grup wiekowych w gminie Drużbice w latach 2010-2016 (GUS, 2010-2016).

Wykres 4. Liczba ludności w poszczególnych grupach wiekowych w gminie Drużbice w roku 2016 (GUS, 2016).

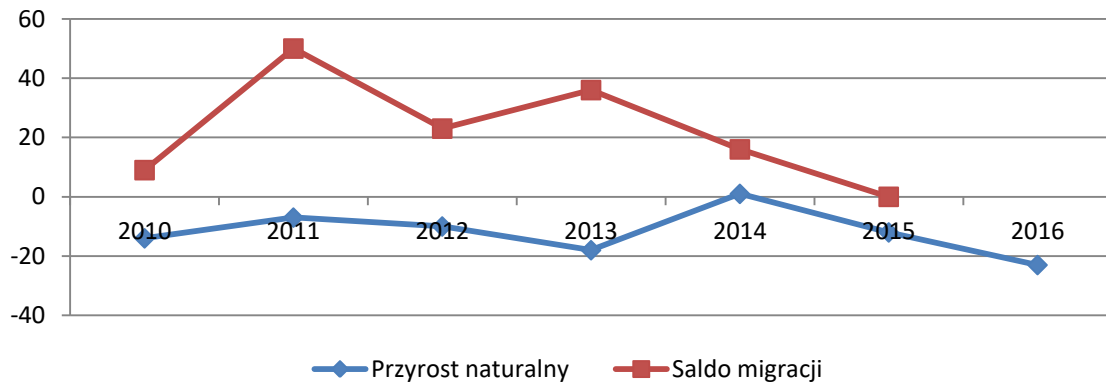

W okresie ostatnich lat obserwuje się niekorzystne zmiany świadczące o starzeniu się społeczeństwa: zmniejszanie się udziału dzieci i młodzieży (0-17 lat) przy jednoczesnym, relatywnie stałym wzroście liczby

osób w wieku poprodukcyjnym. Ujemna są też wskaźniki przyrostu naturalnego. Niekorzystne są wskaźniki płci - w grupie wiekowej powyżej 70 lat liczba kobiet ponad dwukrotnie przewyższa liczbę mężczyzn. Gmina Drużbice jest dobrym miejscem na osiedlanie - świadczą o tym dość wysokie w ostatnich latach wskaźniki salda migracji.

Wykres 5. Przyrost naturalny i saldo migracji w gminie Drużbice w latach 2010-2016 (GUS, 2010-2016).

Stopień koncentracji ludności w poszczególnych miejscowościach jest nierównomierny i uzależniony jest od ich wielkości, położenia, rodzaju pełnionej funkcji oraz zagospodarowania terenu.

Tabela 2. Porównanie wybranych wskaźników demograficznych Gminy Drużbice do wskaźników demograficznych powiatu belchatowskiego i województwa łódzkiego w roku 2016 (GUS, 2016).

Wskaźnik	Gmina Drużbice	Powiat belchatowski	Województwo łódzkie
Gęstość zaludnienia (osoba na 1km ²)	45	117	136
Kobiety na 100 mężczyzn	100	104	110
Urodzenia żywe na 1000 ludności	9,1	10,1	8,9
Zgony na 1000 ludności	11,48	9,46	12,46
Przyrost naturalny na 1000 ludności	-2,3	0,7	-3,6

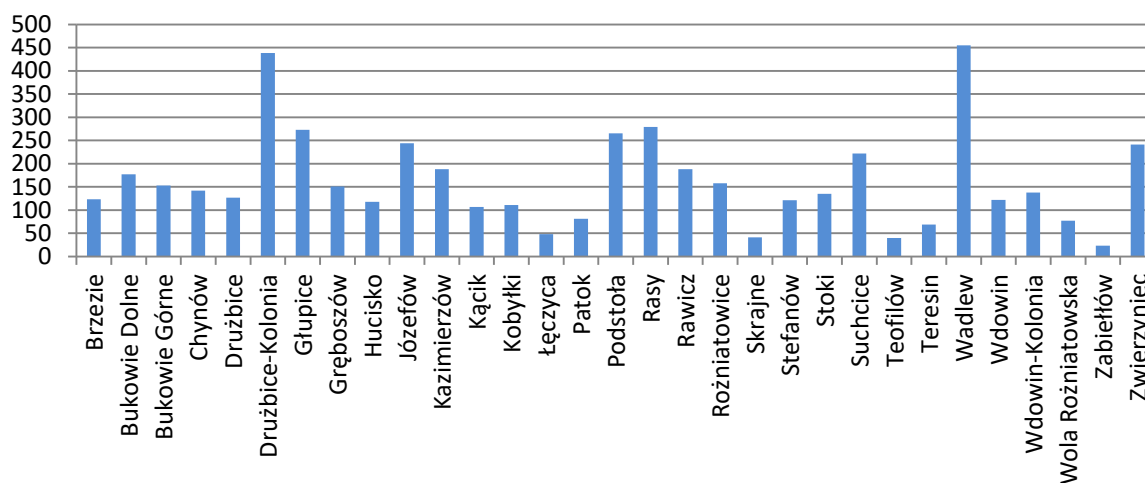
Tabela 3. Mieszkańcy w poszczególnych sołectwach gminy Drużbice - stan na dzień 31.01.2017r. (Urząd Gminy w Drużbicach).

Nazwa jednostki	Liczba mieszkańców	Gęstość zaludnienia (osoby/km ²)
Brzezie	123	43,8
Bukowie Dolne	177	67,0
Bukowie Górne	153	33,9
Chynów	142	38,0
Drużbice	127	174,2
Drużbice-Kolonia	438	68,3
Głupice	273	33,1
Gręboszów	244	41,1
Hucisko	151	47,7
Józefów	118	67,0
Kazimierzów	188	45,2
Kącik	107	41,0
Kobyłki	111	96,0
Łęczycza	48	28,5
Patok	81	31,3

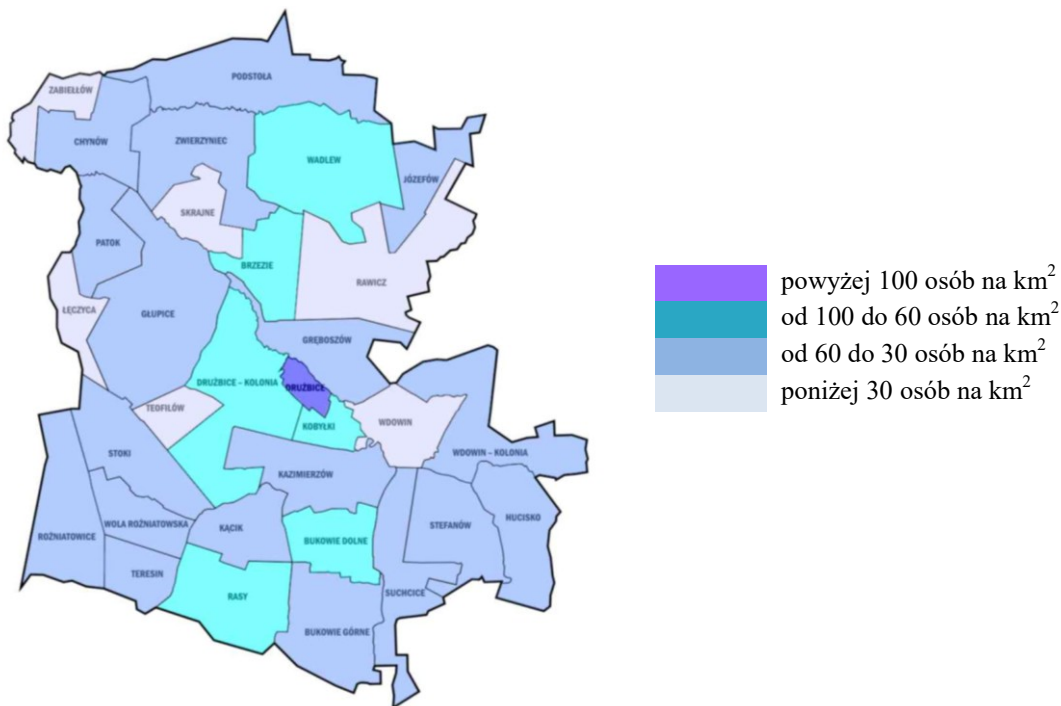
Podstoła	265	41,9
Rasy	279	64,0
Rawicz	188	27,8
Roźniatowice	158	35,5
Skrajne	41	19,6
Stefanów	121	31,9
Stoki	135	33,4
Suchcice	222	58,7
Teofilów	40	28,4
Teresin	69	37,5
Wadlew	455	66,3
Wdowin	122	43,2
Wdowin-Kolonia	138	27,5
Wola Roźniatowska	77	34,7
Zabiełów	23	14,4
Zwierzyniec	241	49,1

Analizując obszar gminy należy zauważyć, iż najwięcej ludności zamieszkuje sołectwo Wadlew (mieszkańcy stanowią 8,8 % ogólnej liczby zamieszkującej obszar gminy), Drużbice-Kolonia - 8,6% oraz sołectwa: Rasy i Głupice – po ok. 5,6% ogółu liczby ludności zamieszkującej gminę. Najmniej zaludnionym sołectwem jest Zabiełów zamieszkiwany przez 23 osoby.

Wykres 6. Liczba mieszkańców sołectw gminy Drużbice (Urząd Gminy w Drużbicach, stan na 31.01.2017).

Rysunek 4. Gęstość zaludnienia w sołectwach (opracowanie własne).

Według prognozy statystycznej GUS „Prognoza ludności na lata 2014-2050 – powiaty”, ogólna liczba mieszkańców powiatu będzie sukcesywnie maleć w całym okresie objętym prognozą. Prognoza ludności dla obszarów wiejskich powiatu pokazuje wzrost liczby mieszkańców zamieszkujących wieś, co spowodowane będzie „ucieczką” ludności z aglomeracji miejskich do miejscowości wiejskich. W związku z powyższym należy założyć prognozy demograficzne dla gminy Drużbice (wykonane na podstawie prognoz powiatu dla obszarów wiejskich) wykazujące tendencje wzrostu liczby ludności ją zamieszkujących. Poniższa prognoza ludności do roku 2035 dla gminy Drużbice ma jedynie charakter szacunkowy.

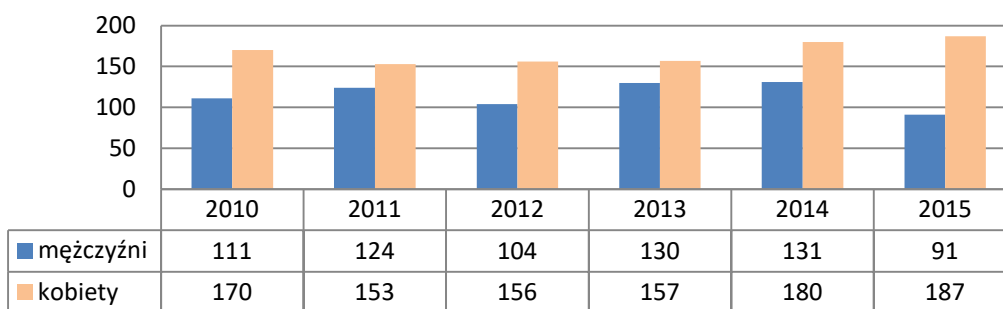
Tabela 4. Prognoza demograficzna dla powiatu bełchatowskiego i Gminy Drużbice do roku 2035 (Opracowanie własne na podstawie Prognoza ludności na lata 2014-2050 – powiaty (demografia.stat.gov.pl)).

Wyszczególnienie	Prognoza do roku 2035			
	2020	2025	2030	2035
Powiat bełchatowski	111 868	110 401	108 269	105 539
w tym:				
obszary wiejskie	47 985	49 547	50 919	52 072
Gmina Drużbice	5340	5500	5610	5722

1.2.2. Poziom życia mieszkańców.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto na terenie powiatu bełchatowskiego wynosiło (według GUS 2015), w roku 2015 - 5791,89 zł, co stanowi 139,5 % średniej krajowej. Dla województwa średnie wynagrodzenie jest dużo niższe - 3 394,76 zł (81,8% średniej krajowej). Dla gminy Drużbice takie statystyki nie są prowadzone. Średnie wskaźniki dla powiatu i województwa wykazują tendencje rosnącą, jednak należy wnioskować, że wzrost płac nominalnych nie ma wpływu na zwiększenie poziomu realnych dochodów gospodarstw domowych.

Wykres 7. Liczba osób pracujących według innego podziału niż PKD na terenie gminy Drużbice (GUS, 2010-2015).

W Gminie Drużbice funkcjonują głównie jednorodzinne gospodarstwa domowe, dla których źródłami utrzymania są: praca najemna w rolnictwie i poza nim oraz niezarobkowe źródła utrzymania (np. emerytura, renta).

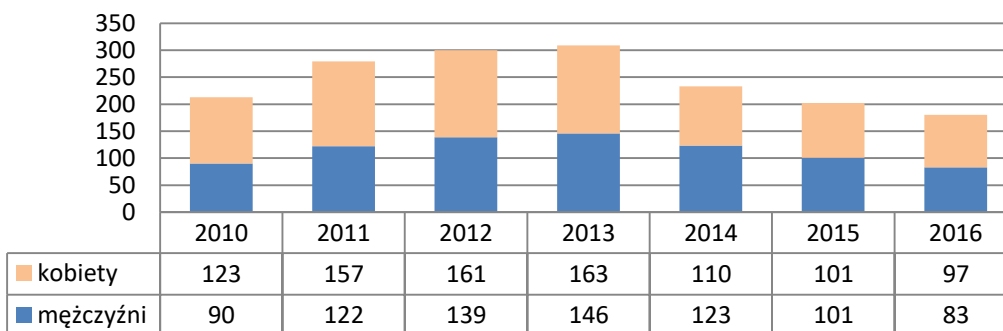
Rynek pracy na terenie gminy kształtowany jest głównie przez sektor prywatny. W rejestrze REGON w roku 2015 zarejestrowanych było ogółem 339 podmiotów gospodarczych prowadzących działalność, z czego ok. 96% to podmioty reprezentujące sektor prywatny. W sektorze prywatnym przeważają znacząco osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na własny rachunek (80,8%).

W gminie Drużbice jako osoby bezrobotne w roku 2016 w Powiatowym Urzędzie Pracy w Bełchatowie były zarejestrowane 180 osoby w wieku produkcyjnym. Udział osób bezrobotnych z terenu gminy w ogóle mieszkańców powiatu zarejestrowanych w PUP wyniósł ok. 4 %.

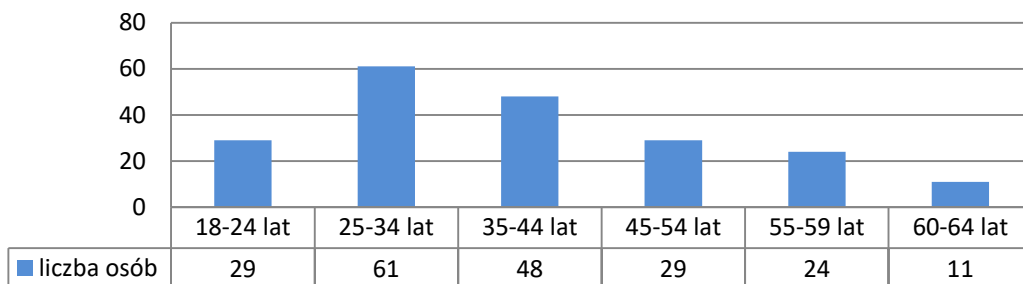
W skali gminy Drużbice udział bezrobotnych zarejestrowanych na koniec 2016 roku w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wynosi około 6%. Stopa bezrobocia dla powiatu bełchatowskiego wynosiła 7,5%, dla województwa łódzkiego wynosiła 8,6 %, dla terenu Polski - 8,3%. Powiat bełchatowski jest po powiecie wieruszowskim drugim powiatem o najniższej stopie bezrobocia w województwie. Zarówno w skali gminy, jaki i powiatu liczba osób pozostających bez pracy jest malejąca.

Charakterystyka zjawiska bezrobocia w gminie Drużbice:

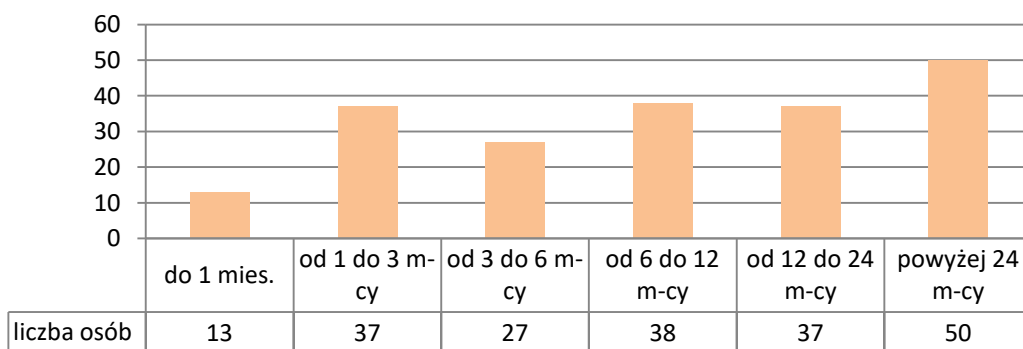
Wykres 8. Liczba osób bezrobotnych w gminie Drużbice w latach 2010-2016 (Powiatowy Urząd Pracy w Bełchatowie).

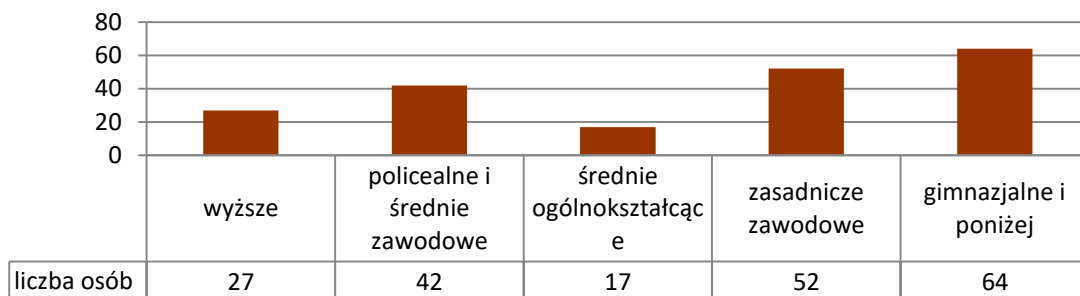
Wykres 9. Liczba osób bezrobotnych z terenu gminy Drużbice w roku 2015 według poziomu wieku (Powiatowy Urząd Pracy w Belchatowie).

Wykres 10. Liczba osób bezrobotnych z terenu gminy Drużbice w roku 2015 według czasu pozostawania bez pracy (Powiatowy Urząd Pracy w Belchatowie).

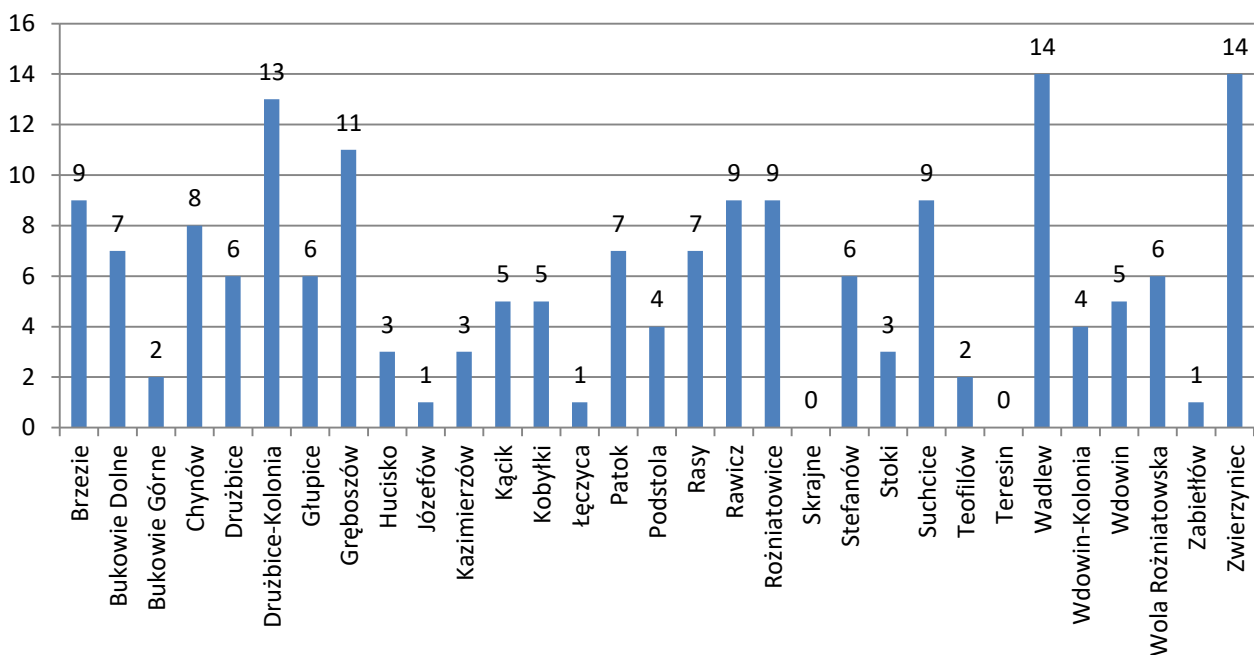
Wykres 11. Liczba osób bezrobotnych z terenu gminy Drużbice w roku 2015 według wykształcenia (Powiatowy Urząd Pracy w Belchatowie).

Wskaźniki bezrobocia dla gminy Drużbice w roku 2016 - według PUP w Belchatowie wynoszą:

- niemal 54% wśród ogółu bezrobotnych stanowiły kobiety,
- jedynie 21 osób, to bezrobotni z prawem do zasiłku (11,8% ogółu bezrobotnych),
- 138 bezrobotnych to osoby będące w wieku produkcyjnym mobilnym (62,7% ogółu bezrobotnych),
- 27 bezrobotnych to osoby z wykształceniem wyższym (13,4% ogółu bezrobotnych),
- 83 bezrobotnych to osoby pozostające bez pracy powyżej 12 miesięcy (46% ogółu bezrobotnych).

Wykres 12. Liczba osób bezrobotnych z poszczególnych sołectw (2017, Powiatowy Urząd Pracy w Bełchatowie).

Poziom bezrobocia wynika z relatywnie wysokiego odsetka pracujących w sektorze rolniczym i nie daje pełnych informacji o skali zjawiska. Zgodnie z obowiązującymi zasadami rejestracji bezrobotnych, osoby będące właścicielami lub posiadaczami nieruchomości rolnej powyżej 2ha przeliczeniowych nie są ujęte w ewidencji osób bezrobotnych, nawet w przypadku, gdy nie wykonują żadnej pracy. Wpływa to na skalę zjawiska bezrobocia ukrytego.

Powiatowy Urząd Pracy w Bełchatowie oferuje bezrobotnym różnego rodzaju pomoc w ich aktywizacji, m.in. oferując staże, przygotowanie zawodowe, szkolenia, dotacje na rozpoczęcie działalności oraz dofinansowując zakładom pracy zatrudnianie osób w ramach robót publicznych czy pracach interwencyjnych.

Brak pracy jest poważnym problemem społecznym, ponieważ często staje się przyczyną innych dysfunkcji rodziny, np. ubóstwa, bezradności, ale też i uzależnień. Na terenie gminy pomoc społeczną mieszkańcom świadczy Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Drużbicach, który realizuje zadania własne i zlecone z zakresu pomocy społecznej.

Tabela 5. Działalność GOPS w Drużbicach w latach 2010-2015 (GOPS Drużbice).

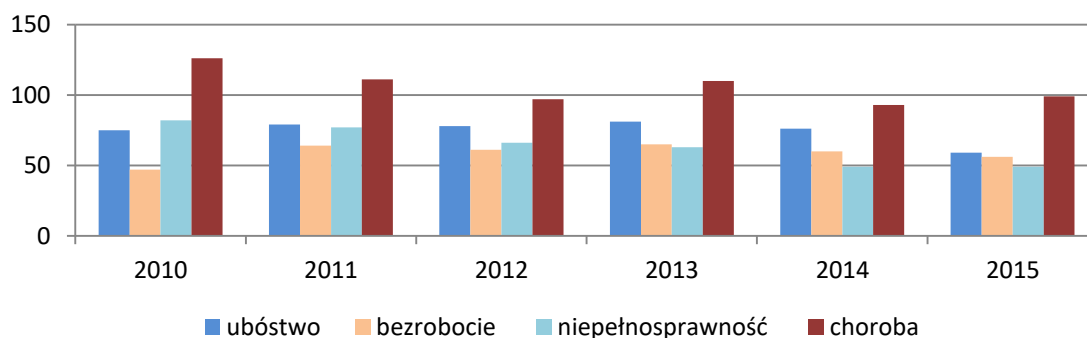
Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Liczba rodzin korzystających z pomocy GOPS ogółem						
Liczba rodzin	191	181	159	167	142	144
Liczba osób w rodzinach	546	518	444	483	400	406
Liczba rodzin, korzystająca z pomocy GOPS, według najważniejszych powodów przyznania pomocy						
Ubóstwo	75	79	78	81	76	59
Bezdomność	2	2	2	0	2	1
Bezrobocie	47	64	61	65	60	56
Niepełnosprawność	82	77	66	63	49	49
Długotrwała choroba	126	111	97	110	93	99
Przemoc w rodzinie	0	2	3	5	6	5
Ochrona macierzyństwa	9	5	8	9	15	19
Bezradność w sprawach	60	59	56	54	31	22

opiekuńczo-wychowawczych						
Alkoholizm	21	16	16	16	11	10

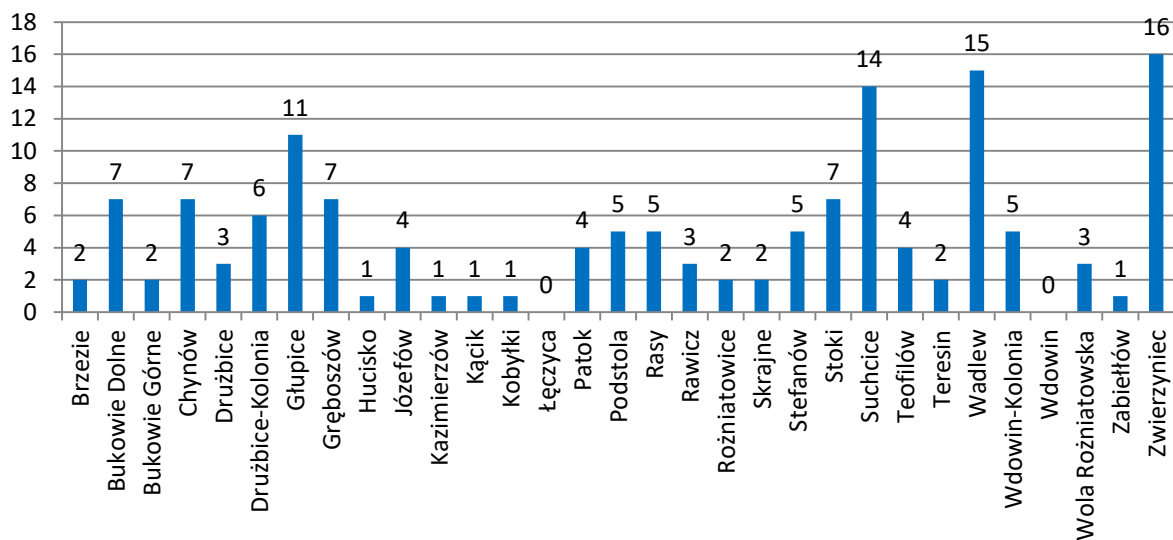
Najwięcej świadczeń udzielonych było z powodu: długotrwałej choroby, ubóstwa, bezrobocia, niepełnosprawności.

Liczba udzielonych świadczeń w GOPS w Drużbicach w skali lat od 2010 do 2015 zmniejsza się - nie jest to jednak związane ze znaczącym wzrostem jakości życia mieszkańców gminy. Jest to tendencja ogólnokrajowa i związana jest raczej ze zmieniającymi się uwarunkowaniami prawnymi pomocy społecznej.

Wykres 13. Najważniejsze powody przyznania świadczeń z pomocy społecznej w latach 2010-2015 w Drużbicach (GOPS Drużbice).

Wykres 14. Liczba rodzin z poszczególnych sołectw korzystających z pomocy GOPS w Drużbicach (GOPS Drużbice, stan na 31.01.2017).

W gminie działa pomoc instytucjonalna dla osób z problemami społecznymi. Są to Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny d/s Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, w skład którego wchodzi przedstawiciele: Sądu Rejonowego w Bełchatowie – kuratorzy sądowi, Posterunku Policji w Drużbicach, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Drużbicach, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Drużbicach, służby zdrowia, pedagodzy szkolni. Celem Zespołu Interdyscyplinarnego jest działalność profilaktyczna i pomoc rodzinom w przezwyciężeniu trudnych sytuacji życiowych a w szczególności zapobieganie występowania przemocy w rodzinie, oraz zapewnienie pomocy dziecku krzywdzonemu. Ponadto GOPS współpracuje z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Bełchatowie, Posterunkiem Policji w Drużbicach, Poradnią Pedagogiczno-Psychologiczną, Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej, Polskim Czerwonym Krzyżem itd.

1.2.3. Infrastruktura społeczna na terenie gminy Drużbice.

Tabela 6. Infrastruktura administracyjna i społeczna na terenie gminy Drużbice (Urząd Gminy w Drużbicach).

Wyszczególnienie	Nazwa
Placówki administracyjne i pomocnicze Gminy	Urząd Gminy w Drużbicach Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Drużbicach Gminne Centrum Zarządzania Kryzysowego w Drużbicach
Placówki oświatowe	Zespół Szkolno-Przedszkolny w Drużbicach Szkoła Podstawowa w Wadlewie Gimnazjum w Drużbicach z siedzibą w Rasach
Placówki kultury	Gminna Biblioteka Publiczna w Drużbicach, w GBP funkcjonuje: Gminna Orkiestra Dęta Suchcice i Okolice, Klub Seniora, zespół taneczny
Opieka zdrowotna	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Drużbicach Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Poradnia Medycyny Rodzinnej” Ewa Pacześ w Wadlewie i w Suchciach Apteki w Drużbicach oraz Wadlewie.
Bezpieczeństwo	Posterunek Policji w Drużbicach Jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej w miejscowościach: Bukowie Górne, Chynów, Drużbice, Suchcice, Podstola, Rasy, Roźniatowice, Wadlew, (OSP Drużbice oraz Wadlew włączone są do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego)
Instytucje obsługi ludności	Urząd Pocztowy w Drużbicach Bank Spółdzielczy w Bełchatowie (Punkt kasowy w Drużbicach)
Parafie	Parafia Rzymskokatolicka św. Rocha w Drużbicach Parafia Rzymskokatolicka św. Ignacego Loyoli w Suchciach Parafia Rzymskokatolicka św. Floriana w Wadlewie
Infrastruktura sportowa	plac zabaw w Drużbicach i Wadlewie boisko sportowo-rekreacyjne przy ZSP w Drużbicach kompleks boisk i bieżni przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Drużbicach ogródek dydaktyczny przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Drużbicach boisko „Orlik” przy Gimnazjum w Drużbicach z/s w Rasach

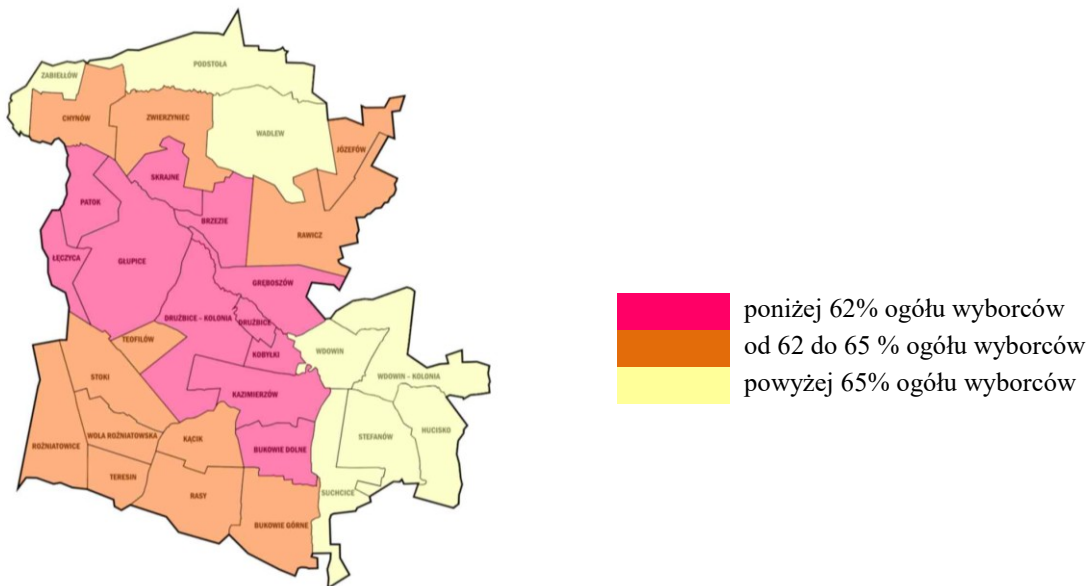
1.2.4. Aktywność mieszkańców.

Miastem partnerskim współpracującym z gminą jest Gmina i Miasto Nowe Brzesko.

W gminie Drużbice podczas ostatnich wyborów samorządowych w roku 2014 frekwencja wyborcza wyniosła 62,51%, uprawnionych do głosowania. Frekwencja była zdecydowanie większa niż w województwie łódzkim (48,03%) i w kraju (47,27%).

Rysunek 5. Frekwencja wyborcza w wyborach samorządowych w roku 2014 w gminie Drużbice (dane: Urząd Gminy w Drużbicach, opracowanie własne).

Na terenie gminy Drużbice działają organizacje pozarządowe tworzone przez mieszkańców.

Tabela 7. Organizacje pozarządowe na terenie gminy Drużbice (Urząd Gminy w Drużbicach).

Nazwa organizacji	Prezes	Adres
Gminny Ludowy Klub Sportowy w Drużbicach	Monika Kulik	Drużbice 15
Gminny Ludowy Klub Sportowy „Siatkarz” w Drużbice	Sergiusz Michalak	Drużbice 15
Gminne Stowarzyszenie Kobiet Wiejskich w Drużbicach	Sylwia Stelmach	Drużbice-Kolonia 122a
Wadlewskie Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom „Mój Drugi Dom”	Urszula Zasepa	Wadlew 55
Stowarzyszenie „Nasza Wieś” w Rasach	Anna Kamińska	Rasy 23
Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Hucisko i Okolic	Aurelia Kowalska	Hucisko 42
Stowarzyszenie na rzecz rozwoju wsi Podstoła „Podstoli”	Sebastian Chrzęst	Podstoła 20/1
Koło Stowarzyszenia Pokolenia Bukowie Dolne	Włodzimierz Kudaj	Bukowie Dolne

Gmina należy do Lokalnej Grupy Działania "Dolina rzeki Grabi" (wraz z gminami powiatu bełchatowskiego, łaskiego, pabianickiego - 7 gmin wiejskich: Buczek, Dłutów, Dobroń, Drużbice, Sędziejowice, Widawa, Wodzierady oraz 2 gminy miejsko-wiejskie: Łask oraz Żelów), która została powołana w celu stymulowania oddolnych inicjatyw na rzecz rozwoju obszarów wiejskich. Obszar LGD obejmuje całą dolinę Grabi, która ma wpływ na krajobraz oraz rozwój gospodarczy.

1.3. Sfera gospodarcza.

1.3.1. Struktura gospodarki.

Działalność gospodarcza na terenie gminy Drużbice jest rozwinięta w stopniu średnim, a gospodarcze wykorzystanie zasobów gminy jest również oparte na działalności rolniczej prowadzonej w gospodarstwach indywidualnych. Głównie z braku zaplecza umożliwiającego rozwój przemysłu, jak również mało dochodowego rolnictwa ludność gminy poszukuje zatrudnienia poza rolnictwem, zakładając własne małe firmy handlowo-usługowe.

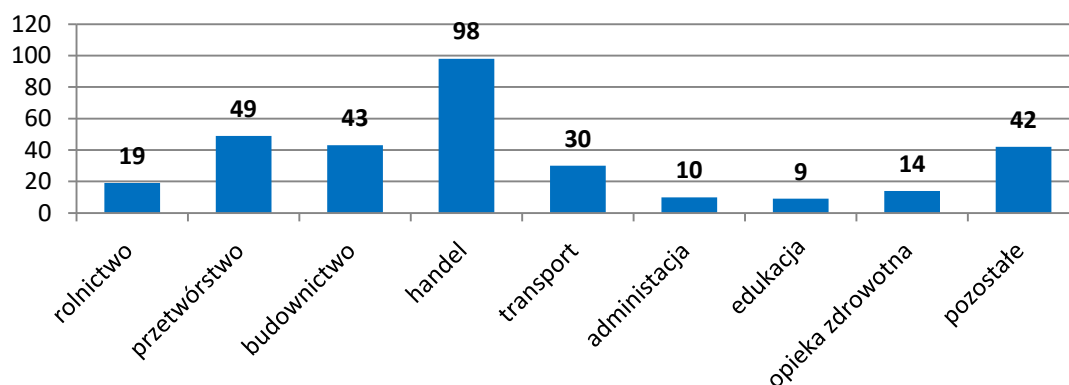
Na terenie gminy Drużbice funkcjonuje obecnie 339 podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON. Rynek pracy na terenie gminy kształtowany jest głównie przez sektor prywatny - ponad 96% ogólnej liczby podmiotów gospodarczych należy do sektora prywatnego. Większość z zarejestrowanych firm stanowią podmioty małe, gdzie znaczna ich część działa jako podmioty jednoosobowe.

Tabela 8. Podmioty gospodarki narodowej w gminie Drużbice w latach 2010-2015 (GUS, 2010-2015).

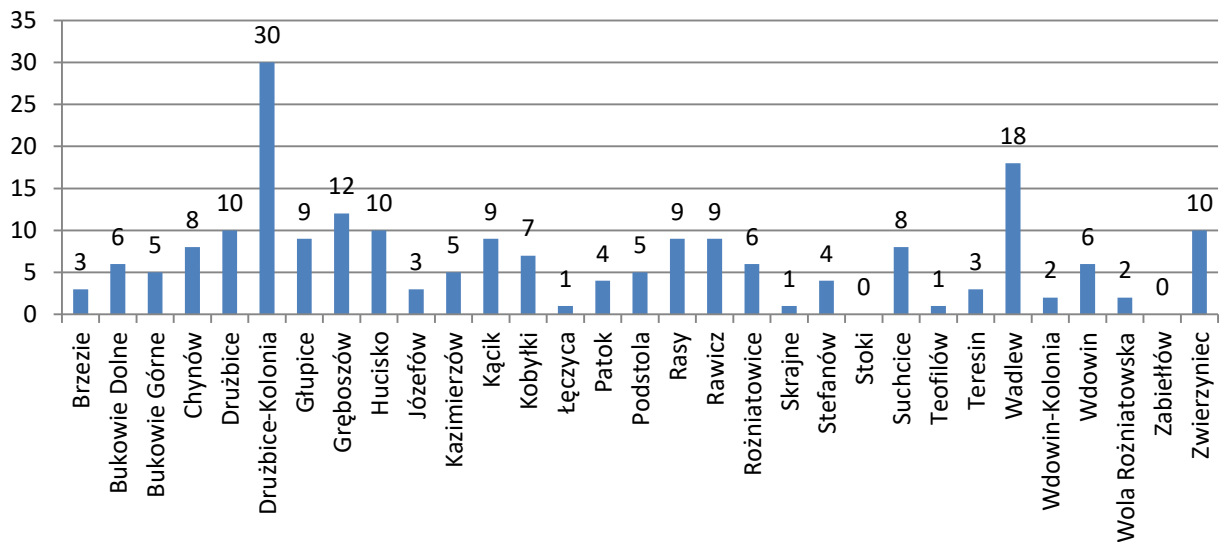
Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Rejestr REGON ogółem						
Podmioty gospodarki narodowej ogółem	297	305	312	327	330	339
Sektor publiczny	10	9	10	10	10	10
Sektor prywatny	287	296	302	317	320	329
Sektor prywatny						
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	237	243	248	263	242	274
Spółki handlowe	7	7	7	10	10	9
Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	1	1	1	1	1	1
Spółdzielnie	3	3	3	2	2	2
Stowarzyszenia i organizacje społeczne	17	18	18	17	20	20

Na terenie gminy Drużbice najwięcej podmiotów działa w obszarze handlu hurtowego i detalicznego (28,9% ogółu zarejestrowanych podmiotów) oraz w przetwórstwie przemysłowym (14,5%) i budownictwie (12,6%). Kolejne sektory to: transport, rolnictwo, opieka zdrowotna.

Wykres 15. Liczba podmiotów gospodarczych według rodzaju działalności na terenie gminy Drużbice w roku 2015 (GUS, 2015).

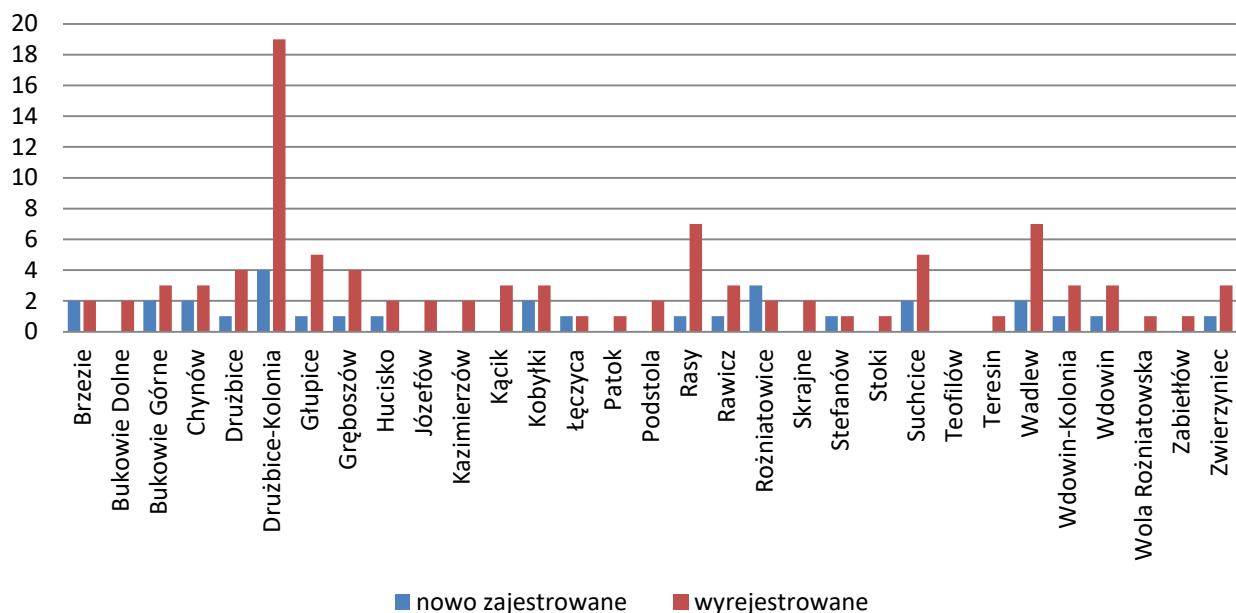

Wykres 16. Liczba podmiotów gospodarczych w poszczególnych sołectwach gminy Drużbice (Urząd Gminy w Drużbicach, stan na 31.01.2017r.).

Średnia liczba podmiotów gospodarczych dla gminy jest dość niska i wynosi 6,45 na 100 mieszkańców w wieku produkcyjny. Największa koncentracja aktywności gospodarczej zaznacza się w miejscowości Drużbice, Drużbice-Kolonia (miejscowości o funkcjach centrotwórczych, największej liczbie mieszkańców) oraz Wadlew, Gręboszów, Hucisko, Zwierzyniec.

Wykres 17. Liczba nowozarejestrowanych i wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w poszczególnych sołectwach gminy Drużbice (Urząd Gminy w Drużbicach, stan na 31.01.2017r.).

Tabela 9. Wskaźniki dla podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w gminie Drużbice w roku 2015 (GUS, 2015).

Wyszczególnianie	Wskaźnik
podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	658
jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	54
jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności	35
podmioty wpisane do rejestru na 1000 ludności	66
podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	104,7
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności	53
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	8,5
fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców	3,88
podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym	39
udział podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON w %	5,3

1.3.2. Przemysł, produkcja i handel.

W gminie Drużbice wśród podmiotów prowadzących działalność gospodarczą przeważają małe podmioty (np. jednoosobowe lub rodzinne) zajmujące się głównie handlem i usługami. Są to najczęściej sklepy i hurtownie (spożywcze, materiałów budowlanych itp.), a także drobne zakłady produkcyjno-usługowe, jak warsztaty samochodowe, usługi remontowo-budowlane, itp.

W roku 2015 na 339 zarejestrowanych w gminie Drużbice podmiotów aż 328 zatrudniało do 9 osób. W pozostałych podmiotach liczba zatrudnionych nie przekracza 50 osób.

Tabela 10. Wybrane podmioty gospodarcze działające na terenie gminy Drużbice (Urząd Gminy w Drużbicach).

Nazwa zakładu	Adres	Rodzaj prowadzonej działalności
Grupa Producentów Rolnych Suflidowo Sp. z o.o	Teresin 12	Produkcja jaj kurzych.
Wytwórnia Koncentratów Spożywczych Drużbice Jolanta Tatara, Grażyna Sobańska, Janusz Tatara Sp. z o.o.o	Drużbice-Kolonia 12A	Produkcja koncentratów do ciast i kremów, bitej śmietany, gofrów i lodów w proszku, sosów i fruzelin owocowych, jogurty mrożone.
Musk By Jakub Tatara	Drużbice-Kolonia 16A	Produkcja części samochodowych.
Zakład Produkcyjno-Usługowo-Handlowy Darex Ryszard Kurek	Wadlew 151	Producent dzianin i odzieży (produkcja, sprzedaż hurtowa i detaliczna)
Prywatne Przedsiębiorstwo Handlowe Edwin Filipek	Rasy 23	Sklep spożywczo-przemysłowy
Ireneusz Kmieciński Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe	Drużbice-Kolonia 127	Sklep spożywczo-przemysłowy
Tadeusz Wilczyński Zakład Usługowo - Produkcyjny	Hucisko 38	Mechanika pojazdowa
Adam Zasepa Transport Osobowy	Wadlew 90A	Transport osób
Stanisław Ogłóża Biuro Usług Geodezyjnych	Drużbice-Kolonia 95	Usługi geodezyjne
Zakład Kominiarski Zakład Usługowo Handlowy „FLESZ” Włodzimierz Kudaj	Bukowie Dolne 11A	Usługi kominiarskie
Mariusz Bartkiewicz „STOLMAR”	Wadlew 186	Usługi stolarskie
Krzysztof Pawlak „SLOGGER”	Patok 26A	Usługi elektryczne

Stanisław Simiński – Stacja Paliw Handel	Drużbice-Kolonia 96a	Stacja paliw
„Les Stef” Doradztwo Rolnicze Leszek Stefaniak	Wadlew 88	Doradztwo Rolnicze

Pracodawcą na terenie gminy jest również administracja publiczna: Urząd Gminy i jego jednostki organizacyjne oraz placówki oświatowe.

Na terenie gminy Drużbice nie ma znaczących terenów z przeznaczeniem na rozwój funkcji przemysłowo-usługowych.

W zakresie rozwoju gospodarczego dopuszcza się lokalizację obiektów hodowlanych i przetwórstwa rolno-spożywczego na zapleczeniach zabudowy wielofunkcyjnej, jako obiektów związanych z prowadzoną na terenie gminy gospodarką rolno-hodowlaną. Usługi rzemieślnicze, nieuciążliwe dla środowiska, mogą być lokalizowane w ramach terenów istniejącej i projektowanej zabudowy wielofunkcyjnej.

1.3.3. Rolnictwo i turystyka.

Gmina Drużbice jest gminą typowo wiejską, pełniącą także funkcje turystyczne. Rolnictwo jest jednak głównym działem gospodarki i stanowi podstawowe źródło utrzymania miejscowej ludności.

Użytki rolne ogółem zajmują powierzchnię 8395,49 ha (czyli 74 % powierzchni), w tym 6781,99 gruntów ornych i 1548,31 ha łąk i pastwisk. Większość gruntów ornych gminy należy do gleb słabych i bardzo słabych (klasy V i VI zajmują ponad 60%). Słaba jakość gruntów ogranicza możliwości intensyfikacji produkcji rolniczej – głównie uprawia się na nich żyto, owies, łubin, częściowo ziemniaki. Grunty dobre (klasy III) zajmujące tylko około 9% powierzchni gruntów ornych gminy, uprawia się na nich gatunki bardziej wymagające i prowadzi uprawy przemysłowe.

W gminie przeważają małe gospodarstwa indywidualne o powierzchni do 5ha (stanowią około 51% wszystkich gospodarstw). Średnia powierzchnia gospodarstw indywidualnych wynosi około 8,08ha. Najwięcej gospodarstw występuje w miejscowościach: Drużbice-Kolonia, Wadlew, Drużbice oraz Teresin.

W strukturze hodowli zwierząt w gminie przeważa hodowla trzody chlewnej i bydła oraz dodatkowo królików i drobiu.

Znaczącym podmiotem branży rolnej w gminie jest Grupa Producentów Rolnych Suflidowo Sp. z o.o., skupiająca sześć gospodarstw - ferm kurzych produkujących jaja - zlokalizowanych w Teresinie, Głupicach-Parceli, Świerczynie i Lipinie.

W Drużbicach-Kolonii działa Wytwórnia Koncentratów Spożywczych "Drużbice" Sp. z o.o., która poza koncentratami ciast produkuje frużeliny i sosy owocowe.

Turystyka w gminie może rozwijać się w oparciu o tereny leśne i obszary przyrzeczne. Uwarunkowania środowiska przyrodniczego pozwalają na uprawianie turystyki kwalifikowanej – pieszej, wodnej i rowerowej. Potencjał ten musi zostać wykorzystany, zarówno przez gospodarstwa agroturystyczne jak i większe ośrodki z kompleksową bazą wypoczynkową (noclegową, gastronomiczną, zapleczem rekreacyjnym) w powiązaniu z ofertą całej gminy czy regionu i promowaniu jej wśród potencjalnych turystów.

Dynamika rozwoju rolnictwa i turystyki będzie silnie uzależniona od skutecznego pozyskiwania środków strukturalnych Unii Europejskiej oraz rozwoju samych gospodarstw rolnych poprzez m.in.: scalenia gruntów, specjalizację produkcji, wykorzystanie nowoczesnych maszyn i technik rolniczych, wykorzystanie odnawialnych źródeł energii.

1.4. Sfera przestrzenno-funkcjonalna i techniczna.

1.4.1. Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego.

Gmina Drużbice - zgodnie z zapisami ustawy z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tj. Dz. U. 2012, poz. 647 ze zm.) - posiada "Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego", przyjęte uchwałą Rady Gminy Drużbice Nr XXII/137/01 z dnia 28 czerwca 2001r. Rady Gminy Drużbice uchwałą Nr X/67/2015 z dnia 28 września 2015r. przystąpiła do zmiany "Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Drużbice".

Podstawowe ustalenia „Studium...” obejmują kierunki zagospodarowania przestrzennego dla obszaru gminy w aspekcie: struktury przestrzennej, przeznaczania terenów pod konkretne funkcje, ochrony środowiska, rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, społecznej, kształtowaniu przestrzeni rolniczej i leśnej.

Tabela 11. Wykaz Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego dla gminy Drużbice (Urząd Gminy w Drużbicach).

Nazwa miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego	Nr Uchwały	Data uchwalenia
Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego fragmentu wsi Roźniatowice w gminie Drużbice	XLI/285/2010	28 czerwca 2010r.
Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego fragmentu wsi Rasy w gminie Drużbice	XLI/287/2010	28 czerwca 2010r.
Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego fragmentu wsi Kobyłki w gminie Drużbice	XXV/272/2017	19 maja 2017r. (obowiązuje od 27 maja 2017 r.)

Dla ładu przestrzennego właściwe jest:

- przestrzeganie podstawowych funkcji poszczególnych terenów w celu unikania kolizji w zagospodarowaniu przestrzeni,
- ograniczenie lokalizacji zabudowy rozproszonej, dążenie do koncentracji zabudowy w obrębie terenów wyznaczonych do rozwoju osadnictwa,
- przestrzeganie form architektonicznych wynikających z uwarunkowań kulturowych.

1.4.2. Zagospodarowanie przestrzenne.

Jednostkami administracyjnymi w gminie są sołectwa w liczbie 31. Największe przestrzennie są sołectwa (w kolejności od ponad 7% do ponad 4% powierzchni ogólnej gminy): Głupice, Wadlew, Rawicz, Drużbice-Kolonia, Zwierzyniec i Wdowin-Kolonia. Najmniejszym sołectwem są Drużbice (ok 0,6 % ogólnej powierzchni gminy). Najwięcej mieszkańców zamieszkuje sołectwa: Wadlew i Drużbice-Kolonia, a najmniej: Zabiełłów i Teofilów.

Tabela 12. Podstawowe dane o sołectwach w gminie Drużbice (Urząd Gminy w Drużbicach).

Lp.	Sołectwo	Powierzchnia sołectwa w ha	Liczba ludności na dzień 31.01.2017	Liczba budynków mieszkalnych
1.	Brzezcie	280,86	123	52
2.	Bukowie Dolne	264,17	177	37
3.	Bukowie Górne	450,88	153	54
4.	Chynów	373,81	142	56

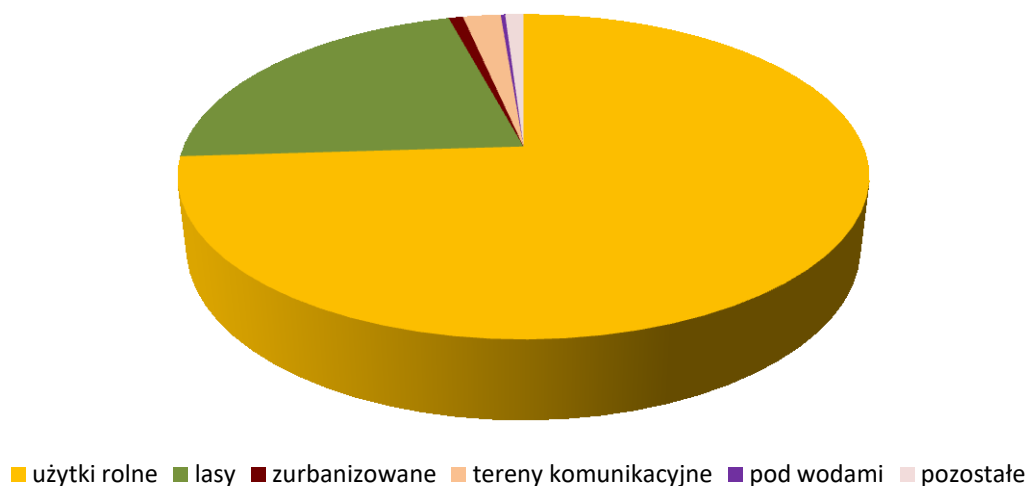
5.	Drużbice	72,89	127	62
6.	Drużbice-Kolonia	641,01	438	169
7.	Głupice	824,47	273	102
8.	Gręboszów	364,38	244	71
9.	Hucisko	367,30	151	62
10.	Józefów	247,13	118	45
11.	Kazimierzów	416,02	188	66
12.	Kącik	260,99	107	38
13.	Kobyłki	115,64	111	41
14.	Łęczycza	168,35	48	18
15.	Patok	259,07	81	32
16.	Podstoła	631,82	265	118
17.	Rasy	435,93	279	115
18.	Rawicz	676,59	188	102
19.	Rożniatowice	445,06	158	70
20.	Skrajne	209,54	41	25
21.	Stefanów	379,08	121	52
22.	Stoki	404,04	135	41
23.	Suchcice	378,10	222	83
24.	Teofilów	140,81	40	21
25.	Teresin	184,22	69	38
26.	Wadlew	686,05	455	177
27.	Wdowin	282,61	122	64
28.	Wdowin-Kolonia	502,27	138	39
29.	Wola Rożniatowska	222,10	77	33
30.	Zabiellów	160,21	23	12
31.	Zwierzyniec	490,95	241	102

Funkcje mieszkaniowe przeważają nad innymi na terenach zurbanizowanych. Dominującą formą zabudowy jest zabudowa zagrodowa i jednorodzinna, która ukształtowana została w oparciu o tradycyjne rolnicze wykorzystanie ziemi, rzeźbę terenu i zasobność przyrody oraz - marginalnie - wielorodzinna.

Tabela 13. Struktura zagospodarowania przestrzennego gminy Drużbice w ha w roku 2014 (GUS, 2014).

Powierzchnia		Gmina ogółem w ha
Powierzchnia ogółem		11335
Użytki rolne razem		8393
Grunty leśne i zadrzewione		2471
Grunty po wodami		28
Grunty zabudowane i zurbanizowane		330
w tym:	tereny mieszkaniowe	57
	tereny przemysłowe	3
	tereny inne zabudowane	29
	tereny zurbanizowane niezabudowane	1
	tereny rekreacji i wypoczynku	1
	tereny komunikacyjne - drogi	239
Użytki ekologiczne		5
Nieużytki		111

Wykres 18. Struktura zagospodarowania przestrzeni na terenie gminy Drużbice (GUS, 2014).

1.4.3. Infrastruktura techniczna.

Gmina Drużbice położona jest na szlaku dróg tranzytowych północ-południe i wschód-zachód, nawiązujących do historycznych szlaków handlowych. Układ komunikacyjny gminy jest korzystny, stanowią go:

- droga krajowa nr 74 – przylegająca do granic Gminy Drużbice w obrębie Bukowie Górne,
- droga wojewódzka nr 473 relacji Łask-Piotrków Trybunalski (dawna droga krajowa nr 12), droga wojewódzka nr 485 Pabianice-Belchatów (łączy centrum województwa z Belchatowskim Okręgiem Przemysłowym),
- 5 odcinków dróg powiatowych,
- 18 dróg gminnych stanowiących połączenia pomiędzy poszczególnymi miejscowościami.

Drogi na terenie gminy pełnią istotną funkcję w transporcie komunikacyjnym - poprzez Piotrków Trybunalski prowadzi dogodne połączenie z Lubelszczyzną i Małopolską Wschodnią, a poprzez Łask z Wielkopolską.

Dla oceny warunków życia istotną rolę odgrywa zaopatrzenie w infrastrukturę sieciową miejscowości gminy.

W sieć wodociągową zaopatrzone są wszystkie miejscowości, a zasoby dyspozycyjne wód podziemnych zaspokajają potrzeby mieszkańców. System zaopatrzenia w wodę bazuje na trzech czynnych ujęciach podziemnych wody:

- Hydrofornia Suchcice - o przepustowości 1063 Qśr/d - m³/h,
- Stacja Uzdatniania Wody w Wadlewie - 505 Qśr/d - m³/h,
- Stacja Uzdatniania Wody w Głupicach - 700 Qśr/d - m³/h.

W gminie znajduje się nieczynna Hydrofornia Dziewuliny o przepustowości 200 Qśr/d - m³/h. Długość czynnej sieci rozdzielczej w roku 2015 (GUS,2015) wynosiła 1137,8 km i posiadała 1694 szt. przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania.

Długość sieci kanalizacyjnej w gminie wynosi 4 km, natomiast ilość przyłączy kanalizacyjnych 98 szt. (GUS, 2015). Kanalizacja funkcjonuje w miejscowościach: Drużbice Kolonia, Bukowie Dolne, Głupice oraz Rasy, gdzie mieszczą się oczyszczalnie ścieków.

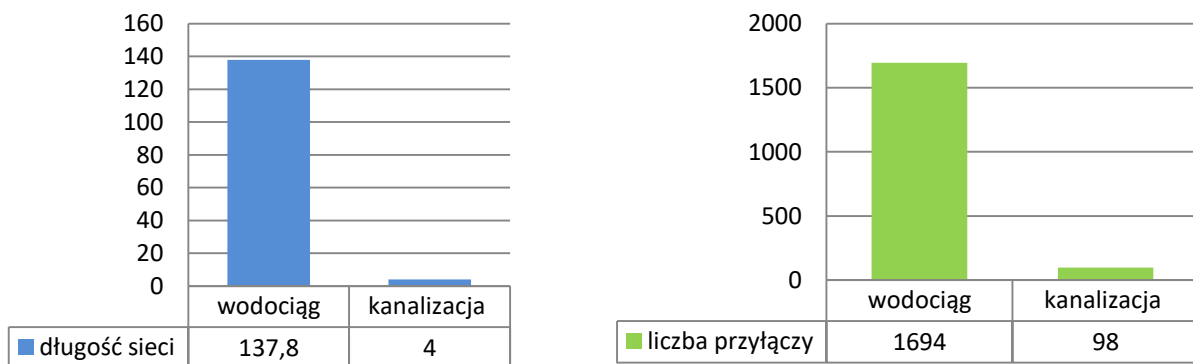

Tabela 14. Charakterystyka oczyszczalni ścieków zlokalizowanych na terenie gminy gminie Drużbice (Urząd Gminy w Drużbicach).

Lokalizacja	Rodzaj	Przepustowość	Obszar funkcjonowania
Drużbice- Kolonia	Komunalna mechaniczno-biologiczna	15m ³ /dobę	osiedle domów jednorodzinnych w Drużbicach- Kolonii
Bukowie Dolne	Komunalna mechaniczno-biologiczna	15m ³ /dobę	5 bloków mieszkalnych i 3 domy jednorodzinne w miejscowości Bukowie Kolonia
Głupice	Komunalna mechaniczno-biologiczna	4,5m ³ /dobę	1 blok mieszkalny i 1 dom jednorodzinny w miejscowości Głupice
Rasy	Komunalna mechaniczno-biologiczna	23m ³ /dobę	miejscowości Bukowie Górne i Rasy

Mieszkańcy obszarów nie objętych siecią kanalizacyjną odprowadzają ścieki do przydomowych zbiorników bezodpływowych, które są opróżniane w miarę potrzeb. Na terenie gminy (GUS, 2015) jest 785 zbiorników bezodpływowych oraz 218 przydomowych oczyszczalni ścieków.

Wykres 19. Długość sieci i liczba przyłączy do sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej w gminie Drużbice (GUS, 2015).

Podstawą gospodarki cieplnej jest infrastruktura ciepłownicza oparta na lokalnych źródłach ciepła eksploatowanych przez ich właścicieli wyłącznie na własne potrzeby oraz przez piecowy system ogrzewania mieszkań. Nie funkcjonują scentralizowane systemy ogrzewania. Głównym czynnikiem grzewczym jest węgiel oraz inne produkty węglopochodne, bardzo rzadko olej opałowy. Budynki użyteczności publicznej należące do gminy zasilane są w ciepło z kotłów na paliwa stałe (głównie węgiel, drewno, biomasa) i paliwa ciekłe (olej opałowy).

Gmina Drużbice nie posiada sieci gazowej. Jednakże coraz częściej mieszkańcy gminy instalują lokalne, domowe urządzenia grzewcze oparte o gaz płynny propan-butan

Położenie gminy w bliskiej odległości od Elektrowni Bełchatów powoduje, że przez jej teren przebiegają linie energetyczne najwyższych napięć:

- 400kV Bełchatów-Łowicz-Płock przez Głupice-Wadlew,
- 220kV Bełchatów-Pabianice przez Rożniatowice,
- 220kV Łągisza-Łódź-Janów przez Wdowin.

Dystrybutorem energii elektrycznej na terenie gminy Drużbice jest PGE Dystrybucja S.A. Oddział Łódź-Teren. Gmina zaopatrywana jest w energię elektryczną liniami elektroenergetycznymi średniego napięcia 15kV wprowadzonymi z głównych stacji zasilających 110/15kV w Bełchatowie i Zelowie. Sieć linii średniego

napięcia w swej przeważającej mierze jest siecią napowietrzną. Do indywidualnych odbiorców energia doprowadzana jest za pomocą linii niskiego napięcia 0,4/0,231kV.

Na terenie gminy jest dostępność telefoniczna wszystkich operatorów telefonii komórkowej. Mieszkańcy korzystają również z usług operatorów telefonii przewodowej. Usługi internetowe są ogólnie dostępne.

W pojedynczych gospodarstwach domowych w gminie zainstalowane są instalacje solarne wykorzystywane do ogrzewania wody użytkowej.

1.4.4. Mieszkalnictwo.

Czynnikiem wpływającym na standard życia ludności są warunki mieszkaniowe. Istniejące warunki mieszkaniowe w gminie są zbliżone do warunków mieszkaniowych w kraju.

W zasobach mieszkaniowych dominuje własność prywatna. Zasoby komunalne to kilka lokali mieszkalnych zlokalizowanych w miejscowościach: Drużbice (1 lokal, powierzchnia-43 m²), Drużbice-Kolonia (budynek biurowo-usługowo-mieszkalny - łączna pow. 154 m²), Wadlew (4 budynki o pow: 120,06 m², 120,06 m², 85 m² i 138,2 m²) i Zwierzyniec (1 budynek, pow. 476,09 m²).

Według danych GUS (stan na koniec 2015 roku), w gminie znajdowało się 1844 mieszkań. Na jedno mieszkanie o przeciętnej wielkości 88,1m² przypada średnio 2,79 osób. W skład jednego mieszkania wchodzi przeciętnie 4,04 izby. Statystyczny mieszkaniec gminy Drużbice ma do swojej dyspozycji 31,5m² powierzchni mieszkaniowej.

Tabela 15. Charakterystyka zasobów mieszkaniowych w gminie Drużbice w 2015 roku (GUS, 2015).

Zasoby mieszkaniowe				Wyposażenie mieszkań w instalacje (szt.)			
Budynki mieszkalne (szt.)	Mieszkania ogółem (szt.)	Izby (szt.)	Powierzchnia użytkowa mieszkań ogółem (m ²)	Wodociąg	Ustęp splukiwany	Łazienka	Centralne ogrzewanie
1751	1844	7445	162487	1550	1348	1249	1011

Ruch budowlany na terenie gminy, biorąc pod uwagę okres 2003-2015, kształtuje się na poziomie około 21 mieszkań na rok i dotyczy budynków nowych, jak również po rozbudowie. Nowe mieszkania realizowane są w szczególności w ramach budownictwa indywidualnego i charakteryzują się wyższym standardem zamieszkania – średnia powierzchnia nowych mieszkań kształtuje się na poziomie ok. 134m². Jest to wskaźnik nieporównanie wyższy niż w latach poprzednich. Dla poziomu życia ludności gminy ważne są również wskaźniki wyposażenia mieszkań w instalacje techniczno-sanitarne i dostęp do infrastruktury technicznej. W gminie wyposażonych w wodociąg jest 84,1% mieszkań, 67,7% w łazienkę 54,8% i centralne ogrzewanie - 54,8%.

1.4.5. Budynki użyteczności publicznej.

Teren gminy nie jest niejednolicie zaopatrzone w obiekty użyteczności publicznej, usługi koncentrują się w Drużbicach i Drużbicach-Kolonii i Wadlewie. Stan techniczny obiektów jest rozmaity.

Tabela 16. Wykaz budynków użyteczności publicznej i opis stanu technicznego (Urząd Gminy w Drużbicach).

Sołectwo	Przeznaczenie budynku	Stan techniczny	
		wewnątrz	na zewnątrz
Drużbice	szkoła	dobry	dostateczny (wymaga termomodernizacji w zakresie docieplenia ścian i dachu)
	Urząd Gminy Gminna Biblioteka Publiczna Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej	dobry	dostateczny (wymaga termomodernizacji w zakresie docieplenia ścian i dachu, wymiany pieca wraz z instalacją grzewczą)
	Urząd Gminy	dobry	dostateczny (wymaga termomodernizacji w zakresie docieplenia ścian i dachu, wymiany pieca wraz z instalacją grzewczą)
	świetlica wiejska (remiza strażacka)	zły	zły
Drużbice-Kolonia	poczta + lokale mieszkalne	dostateczny	dostateczny (wymaga termomodernizacji w zakresie docieplenia ścian i dachu wraz z wymianą stolarki okiennej i drzwiowej)
	warsztaty referatu remontowo-technicznego	zły	zły
	świetlica wiejska	dobry	dobry
Hucisko	świetlica wiejska	dobry	dobry
Patok	świetlica wiejska	zły	dobry
Rasy	szkoła	dobry	dobry
Rawicz	świetlica wiejska	dobry	dostateczny (wymaga termomodernizacji w zakresie docieplenia ścian zewnętrznych)
Suchcice	budynek użyteczności publicznej + przedszkole	dobry	dobry
Wadlew	świetlica wiejska	dobry	dobry
	NZOZ	dobry	dostateczny (wymaga termomodernizacji w zakresie docieplenia ścian zewnętrznych)
	szkoła	dobry	dobry
	KGW + lokal usługowy	zły	dostateczny (wymaga termomodernizacji w zakresie docieplenia ścian zewnętrznych, wymiany instalacji grzewczej, elektrycznej i wod. kan.)
Wdowin	świetlica wiejska	dobry	dostateczny (wymaga termomodernizacji w zakresie docieplenia ścian i dachu wraz z remontem dachu)

1.4.6. Obiekty cenne, zabytkowe.

Obszar gminy Drużbice nie odznacza się znaczącym nasyceniem zabytkami. Do obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków nieruchomości województwa łódzkiego należą:

- kościół Parafii Rzymsko-Katolickiej p.w. św. Ignacego Loyoli w Suchcicach z II połowy XVIII wieku, w którym znajdują się zabytki ruchome, wchodzące w skład wyposażenia wnętrza kościoła (ołtarze, obrazy, ambona, chrzcielnica w większości barokowe, pochodzące z około 1770 roku),
- park dworski oraz zieleń wokół kościoła w miejscowości Suchcice z przełomu XVIII/XIX wieku,
- klasycystyczny dwór murowany z XIX wieku w zespole dworsko-parkowym (własność prywatna) w Bukowiu Dolnym,
- dwór oraz park w zespole dworsko-parkowym w miejscowości Wrzosey z ok. 1920r.,

– park w zespole dworsko-parkowym w miejscowości Głupice z XVIII/XIX wieku.

Tabela 17. Zabytki gminy Drużbice wpisane do rejestru zabytków nieruchomości województwa łódzkiego (rejestr zabytków województwa łódzkiego - stan na 01.09.2016 r.).

Miejscowość	Nr działki	Obręb	Obiekt	Datowanie	Nr rejestru zabytków	Data wpisu do rejestru
Bukowie Dolne	115	Bukowie Dolne	Dwór w zespole dworsko - parkowym	1 poł. XIX w.	168	26.05.1967 r.
Bukowie Dolne	114 i 115	Bukowie Dolne	Park w zespole dworsko - parkowym	poł. XIX w.	334	16.03.1984 r.
Głupice	347	Głupice (dawny obręb Głupice R.Z.S.)	Park w zespole dworsko - parkowym	XVIII/XIX w.	306	31.08.1983 r.
Suchcice	141	Suchcice	Kościół Parafii Rzymsko-Katolickiej pw. św. Ignacego Loyoli	2 poł. XVIII w.	179	26.05.1967 r.
Suchcice	141	Suchcice	Park dworski i zieleń wokół Kościoła Parafii Rzymsko-Katolickiej p. w. św. Ignacego Loyoli	XVIII/XIX w.	337	28.03.1984 r.
Wrzosy	420	Bukowie Górne	Park w zespole dworsko - parkowym	1920 r.	338	16.03.1984 r.
Wrzosy	420	Bukowie Górne	Dwór w zespole dworsko parkowym	1920 r.	338	16.03.1984 r.

Rysunek 6. Fotografie obiektów architektonicznych z terenu gminy Drużbice wpisanych do rejestru zabytków województwa łódzkiego.

Dwór w Bukowiu Dolnym
(źródło: <http://www.zamkilodzkie.pl>).

Dwór we Wrzosach (Bukowie Górne)
(źródło: <http://www.zamkilodzkie.pl>).

**Kościół Parafii Rzymskokatolickiej
pw. św. Ignacego Loyoli
w Suchcicach**

(źródło: <https://pl.wikipedia.org>).

W gminie poza zabytkami wpisanymi do rejestru, są też obiekty o walorach architektonicznych, tradycyjnych dla regionu.

Tabela 18. Cenne historycznie i artystycznie obiekty i tereny w gminie Drużbice (Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Drużbice na lata 2014-2018).

Rodzaj	Miejscowość	Obiekt
układy przestrzenne	Drużbicach	układ przestrzenny z 1386 roku,
	Suchcice	Układ przestrzenny (wieś sznurowa) z 1336 roku
obiekty architektoniczne	Bukowie Dolne	obora ze spichlerzem z końca XIX w.
	Chynów	młyn wodny
	Drużbicach	zespół kościelny z kościołem p.w. św. Rocha i plebanią dom ludowy z XVIII w. drewniane domy prywatne z końca XIX w. i I połowy XX w.
	Drużbice-Kolonia	młyn wodny
	Kuców	młyn wodny
	Wadlew	drewniane domy prywatne w z końca XIX w. - I połowa XX w.
	Wdowin-Kolonia	dworek z parkiem
cmentarze	Drużbice-Kolonia	cmentarz komunalny
	Rasy	cmentarz ewangelicki w z I połowy XX w.
	Stoki	cmentarz ewangelicki z II połowy XIX w.

Stanowiące pozostałości śladów osadniczych stanowiska archeologiczne zewidencjonowano w ramach Archeologicznego Zdjęcia Polski (obszary AZP na terenie gminy Drużbice: 71-50, 71-51, 72-50, 72-51, 73-50, 73-51, 73-52, 74-50, 74-51, 74-52). Do rejestru zabytków archeologicznych nie są wpisane zabytki z terenu gminy Drużbice. Największe skupiska stanowisk archeologicznych objętych częściową ochroną, znajdują się na terenie miejscowości: Chynów, Podstoła, Wadlew, Wdowin.

1.5. Sfera środowiskowa.

1.5.1. Cechy środowiska naturalnego.

Gmina Drużbice leży w obrębie Wysoczyzny Łaskiej, w jej południowo-wschodniej części na pograniczu z Wysoczyzną Bełchatowską. Wysoczyzna Łaska jest częścią makroregionu - Niziny Południowo-Wielkopolskiej. Pod względem geomorfologicznym wysoczyzna ma charakter moreny równinnej, z wyraźnie zarysowanym dnem doliny Grabi. Wysoczyzna zbudowana jest na powierzchni z luźnych osadów czwartorzędowych, o miąższości dochodzącej do kilkudziesięciu metrów. Ponadto występują tu wały wydmore (Czarny Las - Skrajne) dochodzące do 5-10m głębokości. Budowa geologiczna starszego podłoża

jest mało zróżnicowana. Gmina leży na obszarze Łódzkiej Niecki Kredowej, gdzie występują skały wapienne górnej kredy, wykształcone w postaci wspomnianych już wapieni, margli i opok występujących w rejonie Zwierzyńca i Dłutowa.

Na terenie gminy występują i są eksploatowane kopaliny użyteczne, reprezentowane przez surowce okruchowe: piaski wydmore, piaski i żwiry akumulacji lodowcowej i wodnolodowcowej. Głównymi kopalinami są złoża kruszywa naturalnego:

- złoża Zwierzyniec (obszar 3,0ha) o zasobach udokumentowanych 230 tys. Mg, złoża jest nieeksploatowane, chociaż kruszywo jest wydobywane przez okoliczną ludność,
- złoża Suchcice (powierzchnia 0,97ha) o zasobach udokumentowanych piasku, piasku i żwiru w ilości 82,0 tys. Mg (nie ujęte w krajowym bilansie kopalini), obecnie eksploatacja prowadzona jest nieregularnie.

Sieć wód powierzchniowych w gminie jest dość gęsta. Główną rzeką jest Grabia z dopływami prawobrzeżnymi: Brzezią i Małą Widawką. Grabia płynie w dość szerokiej dolinie (ok. 1km) w okolicy Chynów-Patok, w górnym biegu od Gręboszowa po Skrajne jest regulowana, a okoliczne łąki (terasa zalewowa) są zmeliorowane. We Wdowinie, Drużbicach oraz na zachód od Teresina występują stawy rybne.

Występowanie wód podziemnych na obszarze gminy związane jest przede wszystkim z utworami kredy, trzeciorzędu i czwartorzędu. Na ogół poziom czwartorzędowy jest eksploatowany przez wodociągi wiejskie i obiekty o niewielkim zapotrzebowaniu na wodę.

Powierzchnia lasów na terenie gminy Drużbice wynosi (GUS, 2015.) 2328,89ha, czyli 20,4% powierzchni. Pod względem własności ponad 30% stanowią lasy państwowe. Tereny leśne skupiają się głównie w północnym fragmencie obszaru gminy. Na pozostałym obszarze lasy są rozrzucone i stanowią na ogół własność prywatną.

1.5.2. Ochrona przyrody.

Obszary podlegające ochronie na terenie gminy Drużbice to pomniki przyrody oraz użytki ekologiczne. Na terenie gminy Drużbice nie ma innych form ochrony przyrody, przez jej teren nie przebiegają również główne korytarze ekologiczne.

Tabela 19. Wykaz pomników przyrody na terenie gminy Drużbice (stan 04.08.2015r. <http://lodz.rdos.gov.pl>).

Nazwa pomnika przyrody	Obowiązująca podstawa prawna	Opis pomnika przyrody	Lokalizacja
7 dębów szypułkowych	Zarządzenie Nr 45/87 Wojewody piotrkowskiego z dnia 15 grudnia 1987r. w sprawie uznania za pomniki przyrody Dz. Urz. Woj. Piotrkowskiego Nr 17, poz. 177	7 dębów szypułkowych; wysokość i obwód na wysokości 1,3m: 30m, 500m (1), 28m, 340m (2), 23m, 492m (3), 28m, 350m (4), 28m, 445m (5), 28m 370m (6) 26m, 340m (7)	Głupice, park RSK
dąb szypułkowy w wieku ok. 500 lat	Uchwała Nr XI/80/2011 Rady Gminy Drużbice w sprawie uznania za pomnik przyrody (Dz. U. Woj. Łódzkiego Nr 353, poz. 3549)	dąb o wysokości 30m i obwodzie na wysokości 1,3m wynoszącym 630m	Józefów w pobliżu skrzyżowania drogi krajowej nr 12 (Łask-Piotrków Trybunalski) z drogą w miejscowości Kociołki

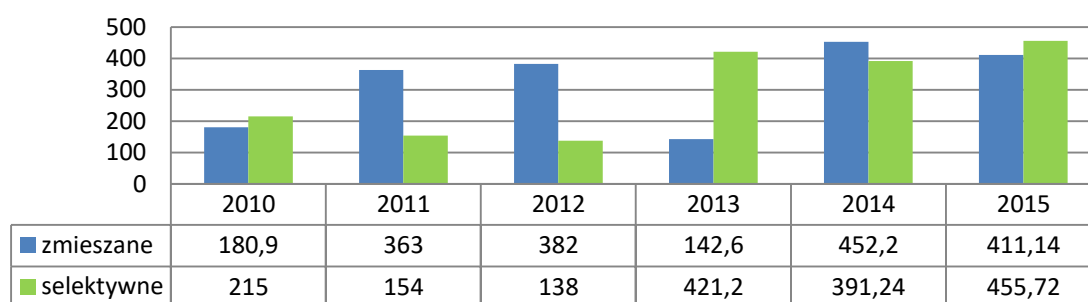
W gminie znajdują się ponadto 10 użytków ekologicznych: bagna i oczka wodne (wg. Rozporządzenie Nr 57 Wojewody Łódzkiego z 17 grudnia 2001r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne).

1.5.3. Gospodarka odpadami.

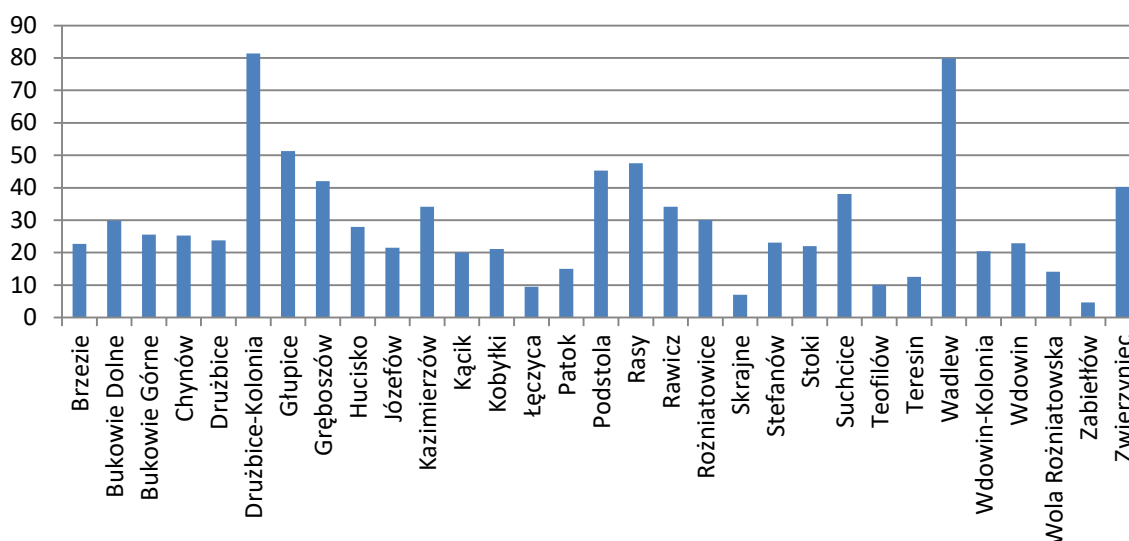
Od 1 lipca 2014 roku na terenie gminy funkcjonuje nowy system gospodarki odpadami komunalnymi, według którego podmiotem odpowiedzialnym za odbiór odpadów jest gmina Drużbice. W ramach nowego systemu właściciele nieruchomości zamieszkałych z terenu gminy prowadzą selektywną zbiórkę odpadów „u źródła”, czyli w gospodarstwie domowym, bezpośrednio na nieruchomości. Odbiorem „u źródła” objęte zostały frakcje odpadów:

- odpady komunalne zmieszane (pozostałość po segregacji),
- odpady suche (papier, tworzywa sztuczne, metal),
- odpady ze szkła (opakowania szklane).

Wykres 20. Ilości odpadów zbieranych w gminie Drużbice w latach 2010-2015 w Mg (Urząd Gminy w Drużbicach).

Wykres 21. Ilość odpadów zbieranych w Mg w poszczególnych sołectwach gminy Drużbice (Urząd Gminy w Drużbicach).

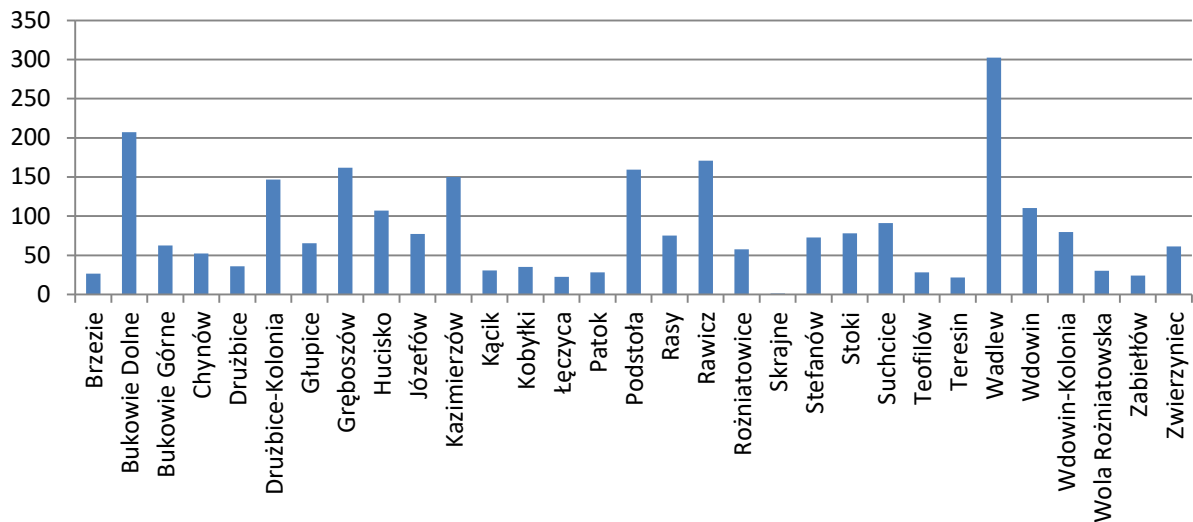

Odpady odbierane są przez wykonawcę usługi - EKO-REGION sp. z o.o. w Bełchatowie - i czasowo magazynowane na terenie zakładu, a następnie przekazywane do recyklingu.

W miejscowości Drużbice-Koloniam 86 działa Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów (czynny w każdą sobotę w godz. 9.00 – 17.00), gdzie przyjmowane są odpady od właścicieli nieruchomości z terenu gminy Drużbice.

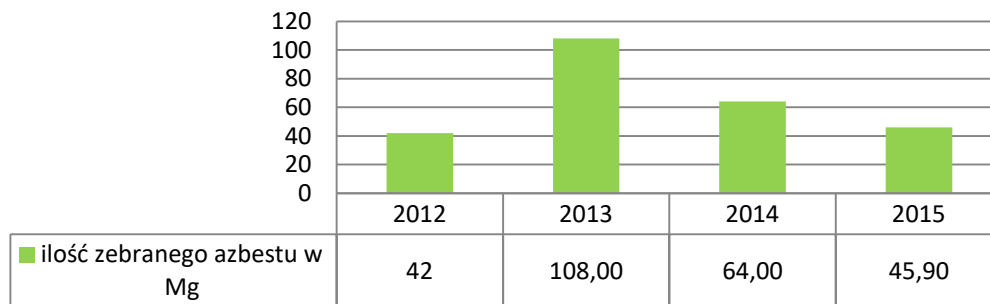
W gminie obowiązuje „Program usuwania wyrobów zawierających azbest dla Gminy Drużbice”, zgodnie z którym zewidencjonowano 2572,62 Mg wyrobów zawierających azbest.

Wykres 22. Ilość wyrobów zawierających azbest w Mg w poszczególnych sołectwach gminy Drużbice (Urząd Gminy w Drużbicach).

Najwięcej azbestu znajduje się w miejscowościach Wadlew, Bukowie Dolne, Rawicz, Podstoła. Azbest z terenu gminy jest sukcesywnie usuwany. Mieszkańcy mogą zwracać się do Urzędu Gminy w Drużbice z wnioskami o sfinansowanie wywozu i utylizacji wyrobów zawierających azbest.

Wykres 23. Ilość zebranego azbestu z terenu gminy Drużbice w latach 2010-2015 (Urząd Gminy w Drużbicach).

1.5.4. Jakość środowiska w gminie Drużbice.

Jakość powietrza.

Głównym źródłem niskiej emisji jest zabudowa mieszkaniowa o niskich standardach energetycznych oraz spalanie paliw przez pojazdy samochodowe przejeżdżające przez gminę. W ostatnich latach łódzka strefa badań uzyskała ona klasę C w zakresie przekroczeń poziomu dopuszczalnego pyłu PM_{2,5} i PM₁₀ oraz beznzo(a)pirenu. Cały obszar województwa w latach 2011-2015 uzyskał klasę D2 z powodu przekroczenia poziomu celu długoterminowego ozonu.

Oprócz źródeł lokalnych znaczący wpływ na jakość powietrza atmosferycznego w gminie mają także ponadregionalne zanieczyszczenia gazowe i pyłowe pochodzące z dużych ośrodków przemysłowych (głównie z aglomeracji łódzkiej).

Gmina posiada "Plan gospodarki niskoemisyjnej", według danych którego bilans emisji CO₂ według rodzajów sektorów wynosił:

- z transportu (2013r.) - 11345,10 Mg,
- z ciepłownictwa (2012r.) - 62721,72 Mg,
- z energii elektrycznej (2013r.) - 6031,93 Mg,
- z oświetlenia ulicznego (2013 r.) - 317,09 Mg.

W roku 2012 powstał projekt „Programu ochrony powietrza i plan działań krótkoterminowych dla strefy w województwie łódzkim”. Program ustala podstawowe kierunki i zakres działań niezbędnych do przywrócenia standardu jakości powietrza w zakresie pyłu zawieszonego PM10 i poziomu docelowego benzo(a)pirenu zawartego w pyłe zawieszonym PM10 w zakresie: ograniczenia emisji powierzchniowej pochodzącej z sektora komunalno-bytowego, ograniczenia emisji powierzchniowej pochodzącej z działalności gospodarczej, ograniczenia emisji liniowej (komunikacyjnej), edukacji ekologicznej i reklamy, planowania przestrzennego, identyfikacji źródeł emisji pyłu zawieszonego PM10 oraz rozwoju narzędzi do zintegrowanego zarządzania jakością powietrza, finansowania realizacji programów ochrony powietrza i planów działań krótkoterminowych. Dla terenu gminy Drużbice nie przewidziano konieczności sporządzania planu działań naprawczych.

Zagrożenie hałasem.

Badania hałasu komunikacyjnego prowadzone przez WIOŚ w Łodzi w ostatnich latach nie były prowadzone na terenie gminy Drużbice. W roku 2015 badania przeprowadzono dla miast: Tomaszowa Mazowieckiego, Koluşzek i Wielunia.

Przekroczenie poziomów dopuszczalnych hałasu występowało głównie przy drodze krajowej w 48 w Tomaszowie (2,2 dB dla pory dziennej, 7,2 dB dla pory nocnej) i 74 w Wieluniu ((2,2 dB dla pory dziennej, 8,9 dB dla pory nocnej) oraz drogach wojewódzkich (w porze nocnej od 1,5 od 8,3 dB). Można przyjąć, że na drogach o podobnym natężeniu ruchu, jak odcinki badane, w gminie także okresowo występują przekroczenia norm hałasu.

Badania hałasu przemysłowego na terenie gminy w ostatnich latach nie prowadzono. Zakłady i obiekty usługowe coraz częściej stosują zabezpieczenia przeciw emisji ponadnormatywnego hałasu.

Jakość wód.

Na terenie gminy Drużbice badania monitoringowe wód podziemnych w ostatnich latach nie były prowadzone, w powiecie bełchatowskim badano w roku 2015 stan wód w 6 punktach pomiarowych, który wykazał III klasę jakości.

Z badań wód powierzchniowych wynika, że rzeka Grabia prowadzi wody zadowolającej jakości spełniające wymagania dla wód powierzchniowych wykorzystywanych do spożycia, w przypadku ich uzdatniania sposobem właściwym dla kategorii A2.

Pola elektromagnetyczne.

Na terenie gminy Drużbice pomiary natężenia promieniowania elektromagnetycznego były prowadzone w miejscowości Bukowie Dolne. Nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych wartości natężenia PEM - określonych w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z 30 października 2003r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz. U. nr 192, poz. 1883).

W stosunku do przesyłowych linii elektroenergetycznych oraz obiektów z nimi związanych przyjmuje się: szkodliwy wpływ linii energetycznych o napięciu 110, 220 i 400 kV obejmuje strefę o szerokości od 12 do 25m od osi linii w obie strony, uciążliwość stacji transformatorowych zamyka się w granicach obiektu.

Uciążliwość masztów telefonii komórkowej mieści się w ich strefach ochronnych.

SYNTEZA DIAGNOZY I UWARUNKOWAŃ GMINY DRUŻBICE.

Na potrzeby opracowania "Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Drużbice na lata 2017-2022" starano się wyselekcjonować zjawiska negatywne występujące na terenie gminy, które przekładają się na obecny stan obszaru wymagającego wsparcia.

2.1. Podsumowanie diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej na obszarze gminy Drużbice.

2.1.1. Synteza problemów sfery społecznej.

Tabela 20. Wartości wskaźników określających sytuację społeczną gminy Drużbice (według danych Urzędu Gminy w Drużbicach)*.

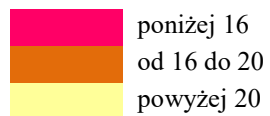
Sołectwo	Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym na 100 mieszkańców	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym na 100 mieszkańców	Liczba osób bezrobotnych na 100 osób w wieku produkcyjnym	Liczba osób korzystających z pomocy GOPS na 100 mieszkańców	Liczba osób niepełno-sprawnych/ lub i chorych wymagających stałej opieki na 100 mieszkańców	Liczba popełnianych przestępstw na 100 mieszkańców
Brzezcie	16,26	19,51	11,39	1,63	4,87	2,44
Bukowie Dolne	23,16	18,64	6,79	3,95	3,95	0,56
Bukowie Górne	24,18	15,69	2,17	1,31	1,96	1,31
Chynów	19,01	16,90	8,79	4,93	2,81	2,82
Drużbice	14,96	12,60	6,52	2,36	4,72	8,66
Drużbice-Kolonia	15,53	20,09	4,60	1,37	4,34	2,28
Głupice	14,65	19,78	3,35	4,03	2,93	1,47
Gręboszów	15,89	20,53	11,45	4,64	7,89	2,65
Hucisko	16,95	17,80	3,89	0,85	1,69	3,39
Józefów	21,72	15,57	0,63	1,64	1,22	0
Kazimierzów	17,55	24,27	2,75	0,53	3,19	1,06
Kącik	14,95	16,82	6,84	0,93	5,61	0,93
Kobyłki	13,51	17,12	6,49	0,90	4,50	4,50
Łęczycza	10,42	25,00	3,22	0	8,33	0
Patok	16,05	17,28	12,96	4,94	3,70	1,23

Podstoła	22,26	16,60	2,46	1,89	2,64	0,38
Rasy	21,51	12,19	3,78	1,79	2,51	2,87
Rawicz	17,55	19,68	7,62	1,60	3,19	0
Rożniatowice	13,29	19,62	8,49	1,27	4,43	1,27
Skrajne	21,95	29,27	0	4,88	9,76	12,7
Stefanów	13,22	20,66	7,5	4,13	1,65	0,83
Stoki	17,78	22,22	3,70	5,19	3,70	4,44
Suchcice	22,07	12,61	6,20	6,31	2,70	3,15
Teofilów	20,00	27,50	9,52	10,00	2,50	5
Teresin	17,39	18,84	0	2,90	2,88	1,45
Wadlew	20,22	16,92	4,89	3,30	5,05	1,54
Wdowin	23,77	18,03	5,63	4,10	4,10	2,46
Wdowin-Kolonia	24,64	19,57	6,49	0	0	1,45
Wola Rożniatowska	16,88	20,78	12,5	3,9	2,60	3,90
Zabiełłów	8,70	21,74	6,25	4,35	13,04	4,35
Zwierzyniec	24,07	14,94	9,52	6,64	5,39	0,83

*wskaźniki wyliczone według danych Urzędu Gminy w Drużbicach, stan na dzień 31.01.2017r.

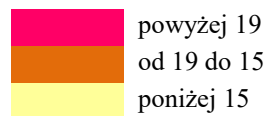
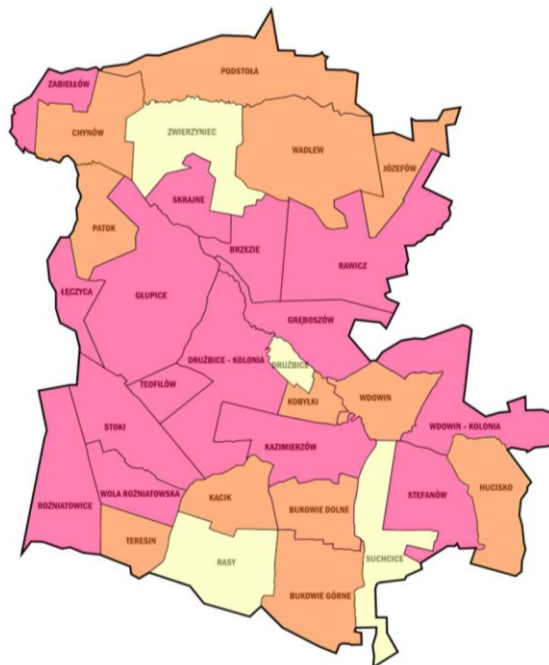
Rysunek 7. Graficzne podsumowanie wskaźników określających sytuację społeczną gminy Drużbice (opracowanie własne).

Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym na 100 mieszkańców.

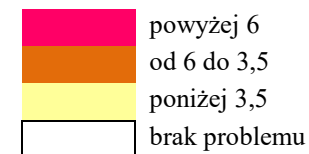
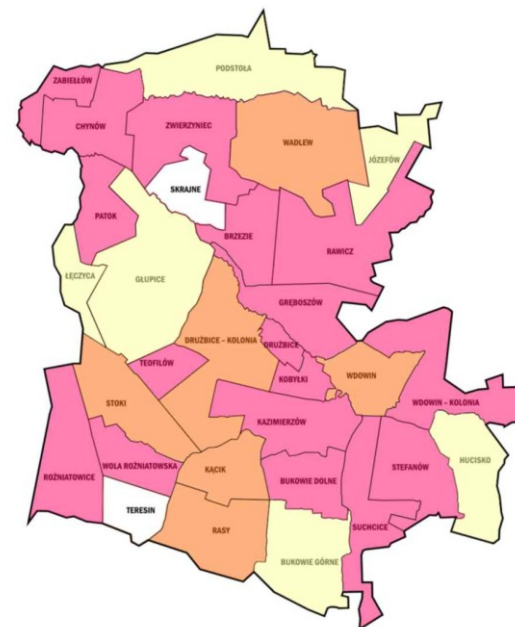
Liczba osób korzystających z pomocy GOPS na 100 mieszkańców.

Liczba osób w wieku poprodukcyjnym na 100 mieszkańców.

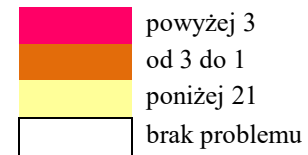
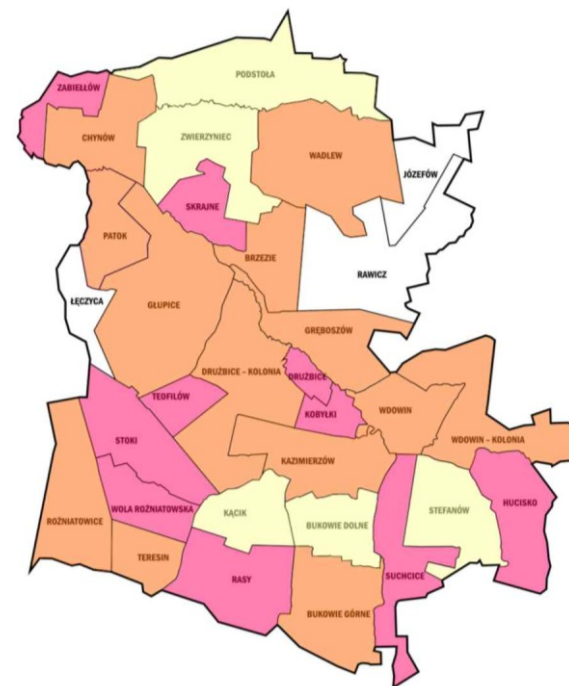
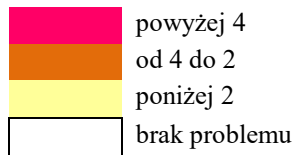
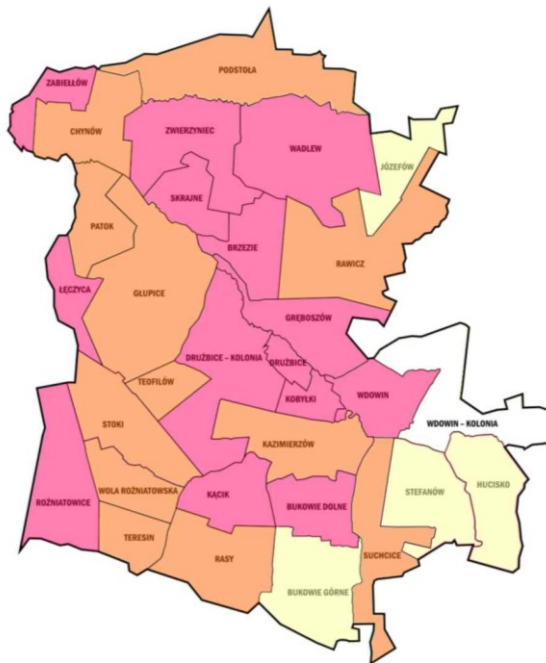
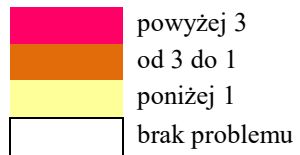
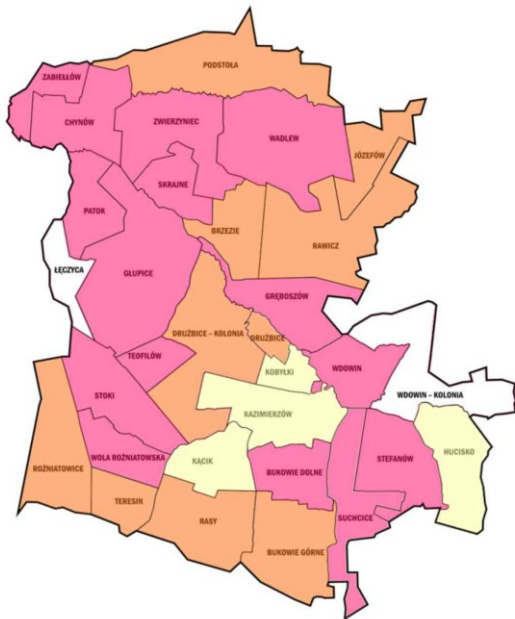

Liczba osób niepełnosprawnych lub/i chorych, wymagających stałej opieki na 100 mieszkańców.

Liczba osób bezrobotnych na 100 mieszkańców w wieku poprodukcyjnym.

Liczba popełnianych przestępstw na 100 mieszkańców.

2.1.2. Synteza problemów sfery gospodarczej.

Tabela 21 Wartości wskaźników określających sytuację gospodarczą gminy Drużbice (według danych Urzędu Gminy w Drużbicach)*.

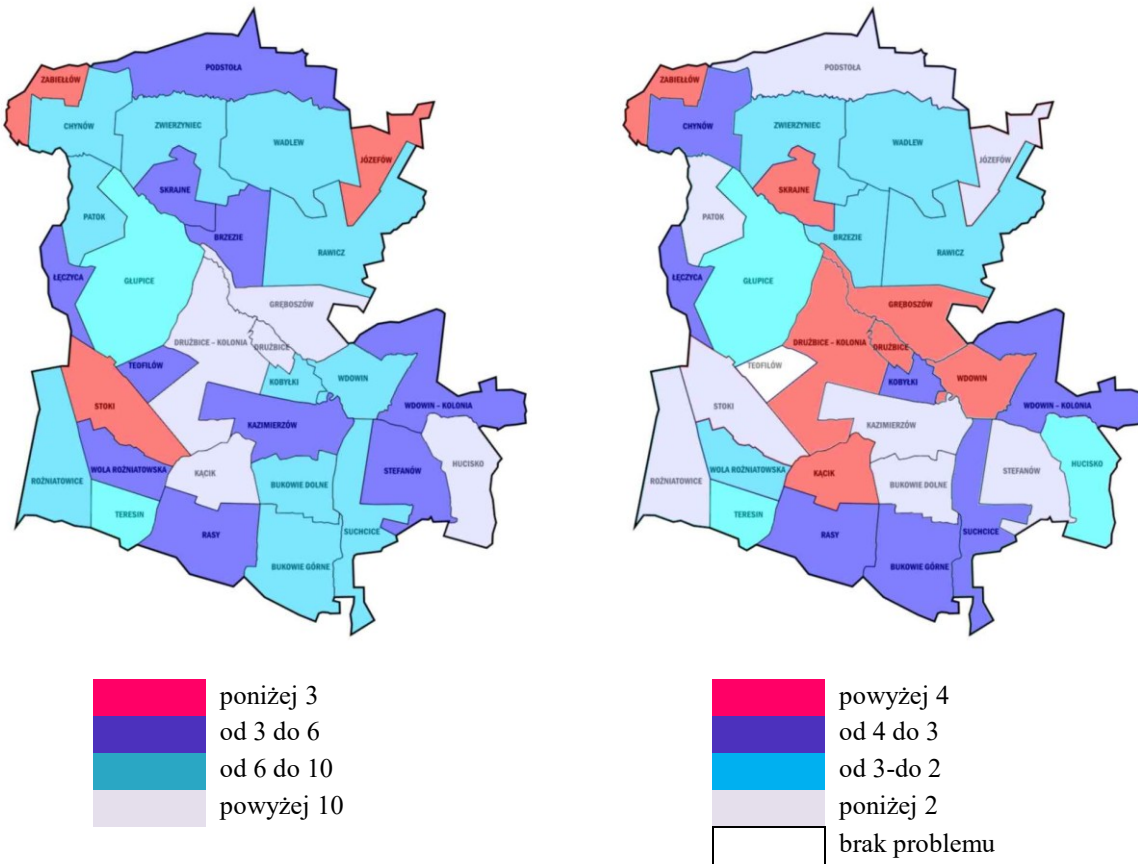
Sołectwo	Liczba podmiotów gospodarczych na 100 osób w wieku produkcyjnym	Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 osób w wieku produkcyjnym
Brzezie	3,80	2,53
Bukowie Dolne	5,83	1,94
Bukowie Górne	5,43	3,26
Chynów	8,79	3,29
Drużbice	10,87	4,34
Drużbice-Kolonia	10,64	6,73
Głupice	5,03	2,79
Gręboszów	12,50	4,16
Hucisko	12,99	2,59
Józefów	1,96	1,30
Kazimierzów	4,59	1,83
Kącik	12,33	4,10
Kobyłki	9,09	3,89
Łęczycza	3,23	3,22
Patok	7,41	1,85
Podstoła	3,09	1,23
Rasy	4,86	3,78
Rawicz	7,63	2,54
Rożniatowice	5,66	1,88
Skrajne	5,00	10,00
Stefanów	5,00	1,25
Stoki	0	1,23
Suchcice	5,52	3,44
Teofilów	4,76	0
Teresin	6,82	2,27
Wadlew	6,29	2,44
Wdowin	2,82	4,22
Wdowin-Kolonia	7,79	3,89
Wola Rożniatowska	4,17	2,08
Zabiełłów	0	6,25
Zwierzyniec	6,80	2,04

*wskaźniki wyliczone według danych Urzędu Gminy w Drużbicach, stan na dzień 31.01.2017r.

Rysunek 8. Graficzne podsumowanie wskaźników określających sytuację gospodarczą gminy Drużbice (opracowanie własne).

Liczba podmiotów gospodarczych na 100 osób w wieku produkcyjnym.

Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 osób w wieku produkcyjnym.

2.1.3. Synteza sfery przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej.

Tabela 22. Podsumowanie wskaźników dotyczących sfery przestrzenno-funkcjonalnej - wskaźniki techniczne - w gminie Drużbice (według danych Urzędu Gminy w Drużbicach)*.

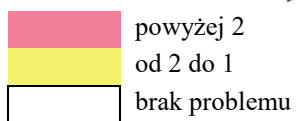
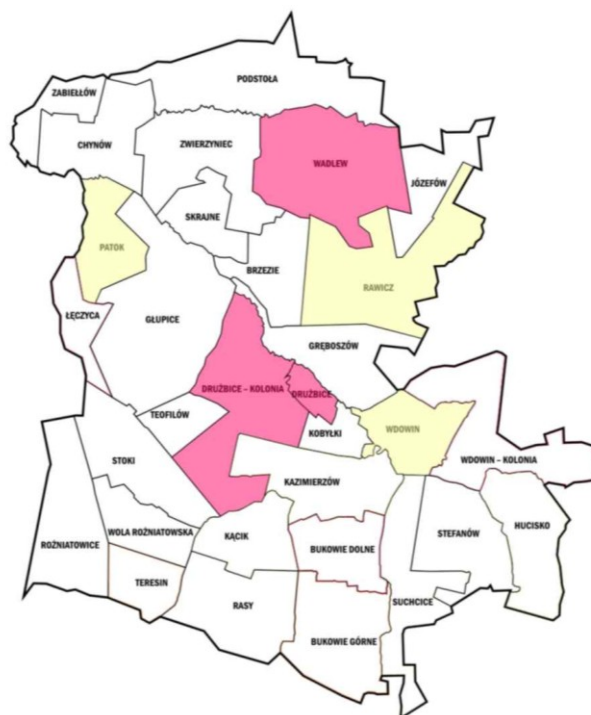
Sołectwo	Wskaźnik liczby budynków komunalnych wymagających odnowy	Sołectwo	Wskaźnik liczby budynków komunalnych wymagających odnowy
Brzezie	0	Rasy	0
Bukowie Dolne	0	Rawicz	1
Bukowie Górne	0	Rożniatowice	0
Chynów	0	Skrajne	0
Drużbice	4	Stefanów	0
Drużbice-Kolonia	2	Stoki	0
Głupice	0	Suchcice	0
Gręboszów	0	Teofilów	0
Hucisko	0	Teresin	0
Józefów	0	Wadlew	2
Kazimierzów	0	Wdowin	2
Kącik	0	Wdowin Kolonia	0
Kobyłki	0	Wola Rożniatowska	0

Łęczycza	0	Zabiełłów	0
Patok	1	Zwierzyniec	0
Podstoła	0		

*wskaźniki wyliczone według danych Urzędu Gminy w Drużbicach, stan na dzień 31.01.2017r.

Rysunek 9. Graficzne podsumowanie wskaźników określających sytuację techniczną gminy Drużbice (opracowanie własne).

Wskaźnik liczby budynków komunalnych wymagających odnowy.

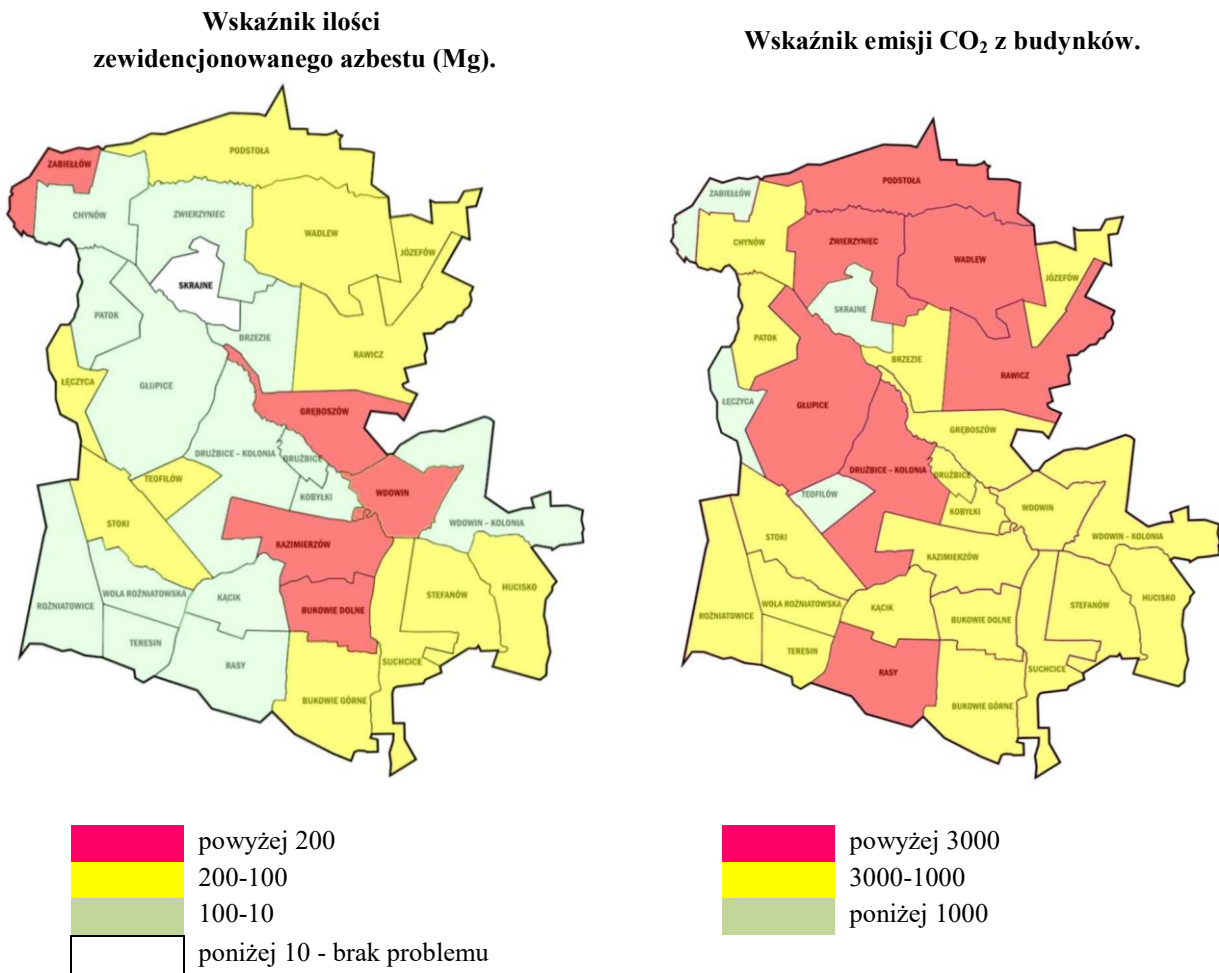
2.1.4. Synteza sfery środowiskowej.

Tabela 23. Podsumowanie wskaźników dotyczących sfery środowiskowej w gminie Drużbice (według danych Urzędu Gminy w Drużbicach)*.

Sołectwo	Wskaźnik ilości zewidencjonowanego azbestu na 100 budynków mieszkalnych (Mg)	Wskaźnik emisji CO ₂ na ilość budynków mieszkalnych
Brzezie	50,88	1628,03
Bukowie Dolne	559,58	1158,40
Bukowie Górne	116,15	1690,64
Chynów	93,18	1753,26
Drużbice	58,03	1941,11
Drużbice-Kolonia	86,70	5291,08
Głupice	64,07	3193,43
Gręboszów	227,88	2222,88
Hucisko	172,63	1941,11
Józefów	171,85	1408,87
Kazimierzów	227,22	2066,34
Kącik	80,59	1189,71
Kobyłki	85,74	1283,64
Łęczycza	125,45	563,55
Patok	87,49	1001,89
Podstoła	135,03	3694,37
Rasy	65,50	3600,44
Rawicz	167,54	3193,43
Rożniatowice	82,41	2191,57
Skrajne	5,20	782,70
Stefanów	139,56	1628,03
Stoki	190,02	1283,64
Suchcice	109,56	2598,58
Teofilów	133,33	657,47
Teresin	57,32	1189,71
Wadlew	170,87	5541,55
Wdowin	282,43	2003,72
Wdowin-Kolonia	124,64	1221,02
Wola Rożniatowska	91,91	1033,17
Zabiełów	200,99	375,70
Zwierzyniec	60,14	3193,43

*wskaźniki wyliczone według danych Urzędu Gminy w Drużbicach, stan na dzień 31.01.2017r.

Rysunek 10. Graficzne podsumowanie wskaźników określających sytuację środowiskową gminy Drużbice (opracowanie własne).

2.2. Synteza wskaźników podsumowujących sytuację w gminie Drużbice.

Syntetyczne ujęcie wskaźników opisujących sytuację w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej oraz środowiskowej dla potrzeb delimitacji obszarów zdegradowanych w gminie Drużbice.

Tabela 24. Podsumowanie wskaźników określających sytuację w gminie Drużbice (opracowanie własne).

Sołectwo	Sfera społeczna						Sfera gospodarcza	Sfera techniczna	Sfera Środowiskowa		
	Wskaźniki										
	1	2	3	4	5	6	7	8	6	10	11
Brzezie	16,26	19,51	11,39	1,63	4,87	2,44	3,80	2,53	0	50,88	1628,03
Bukowie Dolne	23,16	18,64	6,79	3,95	3,95	0,56	5,83	1,94	0	559,58	1158,40
Bukowie Górne	24,18	15,69	2,17	1,31	1,96	1,31	5,43	3,26	0	116,15	1690,64
Chynów	19,01	16,90	8,79	4,93	2,81	2,82	8,79	3,29	0	93,18	1753,26
Drużbice	14,96	12,60	6,52	2,36	4,72	8,66	10,87	4,34	4	58,03	1941,11
Drużbice-Kolonia	15,53	20,09	4,60	1,37	4,34	2,28	10,64	6,73	2	86,70	5291,08
Głupice	14,65	19,78	3,35	4,03	2,93	1,47	5,03	2,79	0	64,07	3193,43
Gręboszów	15,89	20,53	11,45	4,64	7,89	2,65	12,50	4,16	0	227,88	2222,88
Hucisko	16,95	17,80	3,89	0,85	1,69	3,39	12,99	2,59	0	172,63	1941,11
Józefów	21,72	15,57	0,63	1,64	1,22	0	1,96	1,30	0	171,85	1408,87
Kazimierzów	17,55	24,27	2,75	0,53	3,19	1,06	4,59	1,83	0	227,22	2066,34
Kącik	14,95	16,82	6,84	0,93	5,61	0,93	12,33	4,10	0	80,59	1189,71
Kobyłki	13,51	17,12	6,49	0,90	4,50	4,50	9,09	3,89	0	85,74	1283,64
Łęczycza	10,42	25,00	3,22	0	8,33	0	3,23	3,22	0	125,45	563,55
Patok	16,05	17,28	12,96	4,94	3,70	1,23	7,41	1,85	1	87,49	1001,89
Podstoła	22,26	16,60	2,46	1,89	2,64	0,38	3,09	1,23	0	135,03	3694,37
Rasy	21,51	12,19	3,78	1,79	2,51	2,87	4,86	3,78	0	65,50	3600,44
Rawicz	17,55	19,68	7,62	1,60	3,19	0	7,63	2,54	1	167,54	3193,43
Rożniatowice	13,29	19,62	8,49	1,27	4,43	1,27	5,66	1,88	0	82,41	2191,57
Skrajne	21,95	29,27	0	4,88	9,76	12,7	5,00	10,00	0	5,20	782,70
Stefanów	13,22	20,66	7,5	4,13	1,65	0,83	5,00	1,25	0	139,56	1628,03
Stoki	17,78	22,22	3,70	5,19	3,70	4,44	0	1,23	0	190,02	1283,64
Suchcice	22,07	12,61	6,20	6,31	2,70	3,15	5,52	3,44	0	109,56	2598,58
Teofilów	20,00	27,50	9,52	10,00	2,50	5	4,76	0	0	133,33	657,47
Teresin	17,39	18,84	0	2,90	2,88	1,45	6,82	2,27		57,32	1189,71
Wadlew	20,22	16,92	4,89	3,30	5,05	1,54	6,29	2,44	2	170,87	5541,55

Wdowin	23,77	18,03	5,63	4,10	4,10	2,46	2,82	4,22	1	282,43	2003,72
Wdowin-Kolonia	24,64	19,57	6,49	0	0	1,45	7,79	3,89	0	124,64	1221,02
Wola Rożniatowska	16,88	20,78	12,5	3,9	2,60	3,90	4,17	2,08	0	91,91	1033,17
Zabiełów	8,70	21,74	6,25	4,35	13,04	4,35	0	6,25	0	200,99	375,70
Zwierzyniec	24,07	14,94	9,52	6,64	5,39	0,83	6,80	2,04	0	60,14	3193,43

Nazwa wskaźnika:

1 Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym na 100 mieszkańców. 2 Liczba osób w wieku poprodukcyjnym na 100 mieszkańców. 3 Liczba osób bezrobotnych na 100 osób w wieku produkcyjnym. 4 Liczba osób korzystających z pomocy GOPS na 100. mieszkańców. 5 Liczba osób niepełno-sprawnych/ lub i chorych wymagających stałej opieki na 100 mieszkańców. 6 Liczba popełnianych przestępstw na 100 mieszkańców.	7 Liczba podmiotów gospodarczych na 100 osób w wieku produkcyjnym. 8 Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 osób w wieku produkcyjnym. 9 Wskaźnik liczby budynków komunalnych wymagających odnowy. 10 Wskaźnik ilości zewidencjonowanego azbestu na 100 budynków. mieszkalnych (Mg). 11 Wskaźnik emisji CO₂ na ilość budynków mieszkalnych.

Oznaczenia wskaźników:

	najwyższy wskaźnik
	średni wskaźnik
	niski wskaźnik
	brak problemu

2.3. Problemy Gminy Drużbice według opinii społecznej.

Przystępując do opracowywania „Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Drużbice na lata 2017-2022” przeprowadzono konsultacje społeczne w postaci badań ankietowych. Ankieta dotyczyła wyznaczenia i oceny skali problemów społecznych i ekonomicznych oraz wykazania działań inwestycyjnych i organizacyjnych, które umożliwiłyby poprawę funkcjonalności obszarów zdegradowanych, wzrost jakości życia i ożywienia społeczno-gospodarczego w gminie. W konsultacjach i badaniach ankietowych wzięli udział przedstawiciele lokalnej społeczności (badania ankietowe prowadzone były w dniach 27 lutego do 10 marca 2017 roku). Wyniki i wnioski z Ankiety na potrzeby opracowania „Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Drużbice” - Identyfikacja obszarów problemowych:

- a) za problemy społeczne, które w znacznym stopniu wpływają na rozwój gminy uznano: starzenie się społeczeństwa i problemy ludzi starszych oraz brak perspektyw dla młodzieży. Za niekorzystne również uznano problemy: małą aktywność społeczną, zagrożenie patologiami społecznymi,
- b) w znacznym stopniu na rozwój gminy, chęć osiedlania się ludzi, wpływają: brak bazy kulturalnej i medycznej,
- c) za problemy w zagospodarowaniu przestrzennym, które mogą mieć wpływ na rozwój gminy uznano: brak ładu przestrzennego i właściwego zagospodarowania terenu, braki w infrastrukturze technicznej. Gminę uznano także jako mało atrakcyjną dla większych inwestorów oraz nie w pełni wykorzystującą walory przyrodniczo-krajobrazowe do rozwoju gospodarczego,
- d) w znacznym stopniu na rozwój gminy wpływ mają także kwestie materialne - brak środków na inwestycje,
- e) za zadania priorytetowe mające na celu poprawę warunków życia mieszkańców, jakie powinna podejmować gmina uznano: pozyskiwanie środków pomocowych, tworzenie sprzyjających warunków dla rozwoju przedsiębiorczości, rozbudowę i modernizację obiektów infrastruktury społecznej, zagospodarowanie terenów w centrach miejscowości na potrzeby mieszkańców,
- f) propozycje ankietowanych odnośnie wyznaczenia obszaru na terenie gminy, dla którego stworzenie szczegółowego programu rewitalizacji może spowodować ożywienie gospodarcze i powstanie nowych miejsc pracy, poprawę estetyki, funkcji społecznych i przestrzenno-środowiskowych - dotyczyły:
  - centrum miejscowości Drużbice i Drużbice-Kolonia - ze względu na postępującą degradację techniczną obiektów sfery społecznej oraz ich niepełne wykorzystanie, brak terenu centrotwórczego, miejsc rekreacji wypoczynku dla mieszkańców,
  - budynku i terenu wokół budynku Drużbice 16 z przeznaczeniem na cele kulturalne, edukacyjne itp.,
  - terenu w Wadlewie – żwirownia,
  - utworzenia zalewu,
  - stworzenia terenów inwestycyjnych w pobliżu drogi krajowej nr 74.

2.4. Analiza SWOT.

Metodą obrazowego opisu i zdiagnozowania gminy Drużbice jest wykorzystanie metody badawczej w postaci analizy SWOT. Jest ona jedną z metod, którą można się posłużyć przy planowaniu strategicznym, która opiera się na zidentyfikowaniu haseł obrazujących wszelkie aspekty charakteryzowanego zjawiska. Hasłami tymi są:

- mocne i słabe strony (opisujących czynniki wewnętrzne),
- szanse i zagrożenia (opisujących czynniki zewnętrzne, mające wpływ na dany obszar).

Ocena potencjału w aspekcie słabych i mocnych stron pozwala na określenie potencjału gminy. Silny potencjał to baza umożliwiająca budowanie strategii, rozszerzanie, właściwe wykorzystanie istniejących zasobów

procentujące na przyszłość. Słabości to problemy i ograniczenia do pokonania. Szanse to wsparcie i inspiracje dla lokalnej polityki. Zagrożenia to ostrzeżenie przed niepożądanym rozwojem warunków zewnętrznych.

Tabela 25. Uwarunkowania wewnętrzne dla Gminy Drużbice - analiza SWOT.

Obszar	Mocne strony	Słabe strony
Uwarunkowania społeczne	<ul style="list-style-type: none"> • Zagwarantowane podstawowe usługi społeczne: oświata, zdrowie, opieka społeczna, kultura • Stosunkowo niski poziom bezrobocia i sukcesywny spadek liczby osób zarejestrowanych w PUP • Wysoki poziom bezpieczeństwa • Organizacja imprez cyklicznych promujących gminę i integrujących mieszkańców 	<ul style="list-style-type: none"> • Spadek liczby mieszkańców w wyniku ujemnego przyrostu naturalnego • Rosnące dysproporcje w ekonomicznych grupach wiekowych ludności na niekorzyść osób w wieku przedprodukcyjnym • Dziedziczenie ubóstwa i patologii • Brak aktywizacji społecznej • Braki w infrastrukturze społecznej • Niedostosowanie obiektów użyteczności publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych
Gospodarka i rolnictwo	<ul style="list-style-type: none"> • Działalność grup producenckich w branży rolnej • Funkcjonowanie firm związanych z branżą spożywczą • Tradycje rolnicze, prywatna własność i dziedziczenie gospodarstw 	<ul style="list-style-type: none"> • Mała liczba podmiotów gospodarczych • Duże wskaźniki wyrejestrowywanych podmiotów gospodarczych • Brak większych zakładów przemysłowych • Rozdrobnienie gospodarstw rolnych prowadzących nieopłacalną produkcję rolną
Zagospodarowanie przestrzenne	<ul style="list-style-type: none"> • Zabytkowe dziedzictwo kulturowe gminy • Stosunkowo dobre warunki mieszkaniowe 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego większości gminy • Słaby rozwój przestrzenny poszczególnych miejscowości (np. brak centrów wsi i terenów przeznaczonych dla mieszkańców, wyznaczonych obszarów funkcjonalnych, brak spójności obszarów, obecność terenów niezagospodarowanych) • Zaniedbane i niewykorzystane obiekty zabytkowe • Wysoka energochłonność budynków, w tym budynków infrastruktury społecznej
Infrastruktura	<ul style="list-style-type: none"> • Dostępność sieci wodociągowej w całej gminie • Dostępność komunikacyjna centralnej części gminy • Wystarczające zaopatrzenie w energię elektryczną • Powszechność usług telekomunikacyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak kompleksowej kanalizacji • Stan techniczny dróg i otoczenia drogowego wewnątrz gminy • Słaba dostępność komunikacyjna części miejscowości • Słaby dostęp do internetu w niektórych rejonach gminy • Niewykorzystywanie zasobów energii odnawialnej w gospodarstwach domowych i na skalę gospodarczą
Środowisko	<ul style="list-style-type: none"> • Położenie przy mieście powiatowym • Obecność rzek • Czyste środowisko • Sprawnie działający system gospodarki odpadami 	<ul style="list-style-type: none"> • Mała lesistość i atrakcyjność turystyczna • Niekompletność infrastruktury technicznej przyjaznej dla środowiska • Małą efektywność energetyczną budynków i wysokie wskaźniki emisji CO₂ • Obecność odpadów zawierających azbest

Tabela 26. Uwarunkowania zewnętrzne dla Gminy Drużbice - analiza SWOT.

Obszar	Szanse	Zagrożenia
Uwarunkowania społeczne	<ul style="list-style-type: none"> • Wykorzystanie źródeł zewnętrznych dla wzrostu poziomu usług społecznych i rozbudowy infrastruktury społecznej służącej mieszkańcom • Wykorzystanie potencjału ludzkiego, aktywizacja mieszkańców, kreowanie liderów lokalnych • Aktywniejsza działalność stowarzyszeń i fundacji dla rozwoju gminy • Współpraca z gminami sąsiednimi 	<ul style="list-style-type: none"> • Starzejące się społeczeństwo • Wzrost bezrobocia długotrwałego • Zaostrzenie niekorzystnych trendów demograficznych ze względu na wzrost migracji zarobkowej i starzenie się społeczeństwa • Zbyt duże obciążenie gminy obowiązkami społecznymi przy braku wsparcia ze strony państwa • Brak aktywności w tworzeniu miejsc pracy poza rolnictwem, dla ludzi młodych i wykształconych • Niskie zaangażowanie mieszkańców gminy w inicjatywy lokalne i regionalne
Gospodarka i rolnictwo	<ul style="list-style-type: none"> • Dostępność funduszy strukturalnych Unii Europejskiej na rozwój rolnictwa, gospodarki, turystyki i pobudzania rynku pracy • Stworzenie stref dla przedsiębiorców i rozwój terenów przemysłowych • Możliwość przyciągnięcia zewnętrznych inwestorów różnorodnych branż • Wsparcie rozwoju rolnictwa i gałęzi pobocznych • Popyt na energię odnawialną pochodzącą z zasobów naturalnych • Dostępność taniej i licznej siły roboczej 	<ul style="list-style-type: none"> • Nieopłacalność produkcji rolnej • Konkurencja ze strony ościennych gmin o zbliżonych lub lepszych walorach • Wysokie koszty produkcji oraz tworzenie i utrzymania miejsc pracy • Wysokie koszty rozpoczynania działalności gospodarczej
Zagospodarowanie przestrzenne	<ul style="list-style-type: none"> • Promocja terenów pod inwestycje gospodarcze, usługowe oraz budownictwo mieszkaniowe • Poprawa infrastruktury drogowej (współpraca z samorządem powiatowym, sukcesywna wymiana nawierzchni dróg i poprawa otoczenia drogowego) • Wykorzystanie terenów atrakcyjnych przyrodniczo i krajobrazowo do rozwoju turystyki • Wykorzystanie obiektów zabytkowych na cele społeczne 	<ul style="list-style-type: none"> • Duża konkurencja w aplikowaniu o środki zewnętrzne • Brak wystarczających środków na inwestycje i działania rewitalizacyjne
Infrastruktura	<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość aplikowania o środki zewnętrzne na rozbudowę infrastruktury technicznej sieciowej • Wykorzystanie zasobów i warunków dla rozwoju energetyki odnawialnej • Sieć szerokopasmowego Internetu 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak środków w budżecie gminy na inwestycje infrastrukturalne

Środowisko	<ul style="list-style-type: none"> • Położenie przy Bełchatowie • Współpraca z samorządami (gminnymi, powiatowymi, wojewódzkimi) w celu promocji regionalnych zasobów środowiskowych i ich wykorzystania w turystyce i rekreacji • Rozwój bazy turystycznej • Wyeliminowanie odpadów zawierających azbest • Poprawa energochłonności budynków	<ul style="list-style-type: none"> • Opóźnienia w realizacji inwestycji proekologicznych • Zbyt niska świadomość ekologiczna mieszkańców • Niewykorzystywanie nowoczesnych technologii i odnawialnych źródeł energii
-------------------	--	---

ZAŁOŻENIA LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY DRUŻBICE - DELIMITACJA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI.

3.1. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego – delimitacja.

Obszar zdegradowany, zgodnie z treścią "Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020" Ministra Rozwoju z dnia 2 sierpnia 2016 r., to obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy, tj. stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer:

- gospodarczej (w szczególności w zakresie niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw),
- środowiskowej (w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia, ludzi bądź stanu środowiska),
- przestrzenno-funkcjonalnej (w szczególności w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, deficytu lub niskiej jakości terenów publicznych),
- technicznej (w szczególności w zakresie degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska).

Dla potrzeb "Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Drużbice na lata 2017-2022" przeprowadzono identyfikację obszarów problemowych w ujęciu społecznym, gospodarczym, przestrzennym (technicznym) i środowiskowym, której istotnym elementem było obiektywne stwierdzenie, kiedy dane zjawisko ma charakter zjawiska problemowego (stanu kryzysowego). Służyć temu miała analiza porównawcza, tj. odniesienie skali zjawisk do występujących na innych poziomach statystycznych, jak i analiza opisowa danego problemu. Szczegółowa diagnoza pozwoliła na określenie stanów kryzysowych występujących na obszarze gminy Drużbice.

W diagnozie opierano się na:

- danych statystycznych dostępnych w instytucjach działających w gminie, statystyk Głównego Urzędu Statystycznego w podziale na sołectwa,
- analizach dokumentów przestrzennych i strategicznych gminy oraz zawartych w nich wizji i ustaleń,
- konsultacjach społecznych i spotkaniach roboczych, przeanalizowaniu wyników rozpisanej ankiety oraz przeprowadzonych wizjach lokalnych.

Założeniem "Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Drużbice na lata 2017-2022" jest, aby Program pomógł rozwiązywać kluczowe problemy gminy w sposób najefektywniejszy. Konieczne jest ustalenie kryterium wyznaczania - delimitacji - obszarów na terenie gminy Drużbice. Kryteria te zawierają uzgodnienia:

- zachowanie podziału gminy na sołectwa do celów agregacji danych opisujących stany kryzysowe, jako podziału najbardziej naturalnego, zapewniającego optymalne i miarodajne wskaźniki,
- zapewnienie kompleksowości działań rewitalizacyjnych i jak najpełniejszego oddziaływania efektów rewitalizacji na obszar całej gminy poprzez kryterium brania pod uwagę tych sołectw, w których zamieszkuje stosunkowo największa liczba mieszkańców gminy,

- zsumowanie wskaźników i przyjętych założeń w stosunku do każdego sołectwa i każdego zagadnienia - tj. dla sfery społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej -technicznej i środowiskowej.

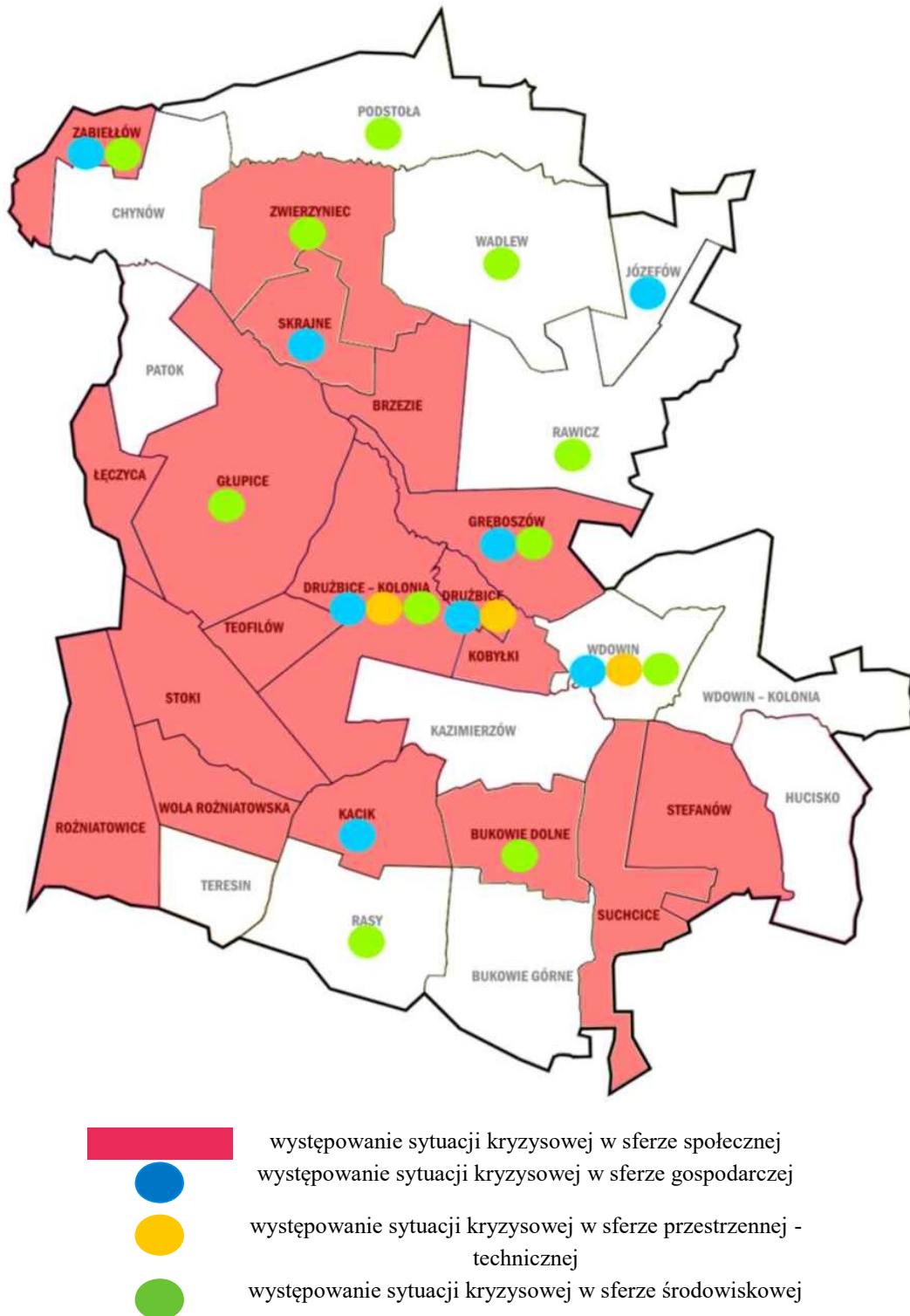
Założono, że za obszar spełniający kryterium koncentracji problemów uznane zostaną te sołectwa, które na 11 analizowanych wskaźników spełnią co najmniej kryteria:

- występowania sytuacji kryzysowej w sferze społecznej (minimum 3 lub powyżej 3 wskaźników negatywnych),
- występowania sytuacji kryzysowej w sferze gospodarczej,
- występowaniem sytuacji kryzysowej w sferze przestrzennej/technicznej lub/i środowiskowej.

Tabela 27. Potwierdzenie sytuacji kryzysowej w poszczególnych sferach dla sołectw gminy Drużbice.

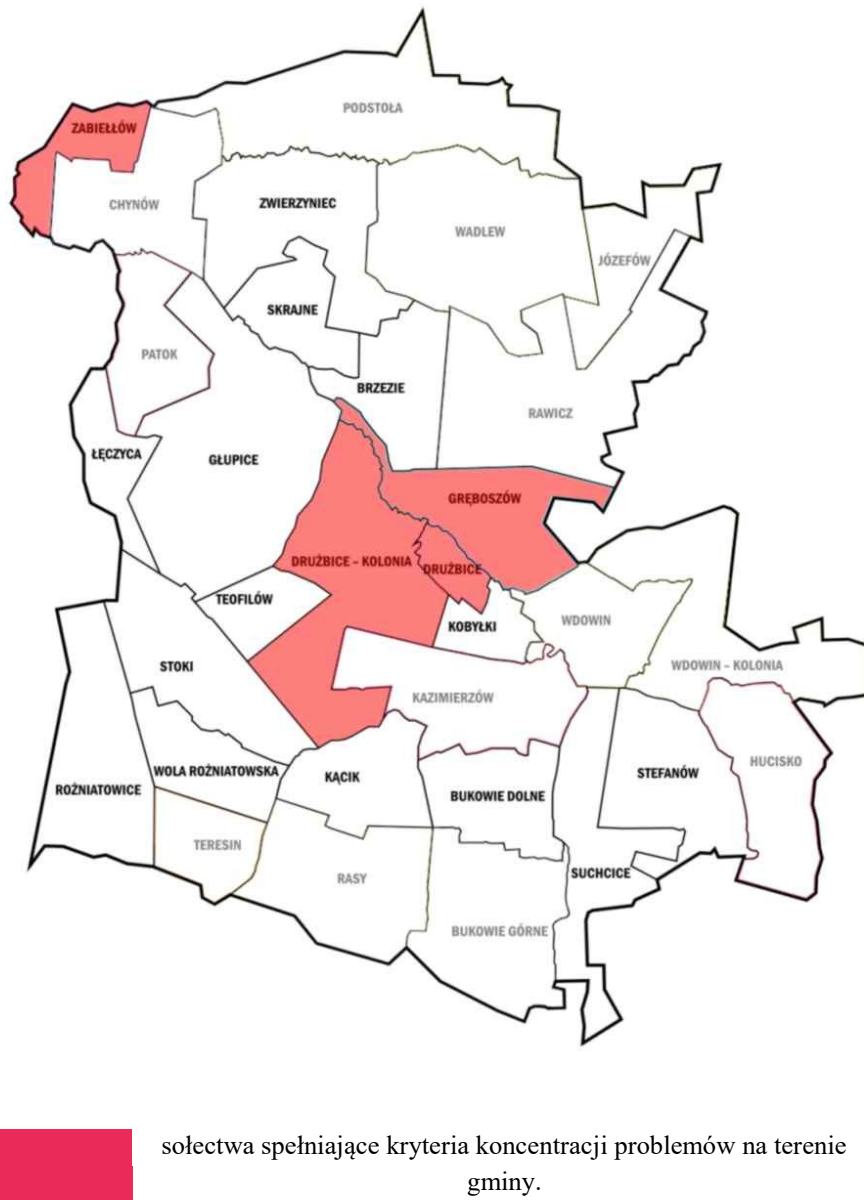
Sołectwo	Sfera społeczna	Sfera gospodarcza	Sfera techniczna	Sfera Środowiskowa
Brzezcie	TAK	NIE	NIE	NIE
Bukowie Dolne	TAK	NIE	NIE	TAK
Bukowie Górne	NIE	NIE	NIE	NIE
Chynów	NIE	NIE	NIE	NIE
Drużbice	TAK	TAK	TAK	NIE
Drużbice-Kolonia	TAK	TAK	TAK	TAK
Głupice	TAK	NIE	NIE	TAK
Gręboszów	TAK	TAK	NIE	TAK
Hucisko	NIE	NIE	NIE	NIE
Józefów	NIE	TAK	NIE	NIE
Kazimierzów	NIE	NIE	NIE	TAK
Kącik	TAK	TAK	NIE	NIE
Kobyłki	TAK	NIE	NIE	NIE
Łęczycza	TAK	NIE	NIE	NIE
Patok	NIE	NIE	NIE	NIE
Podstoła	NIE	NIE	NIE	TAK
Rasy	NIE	NIE	NIE	TAK
Rawicz	NIE	NIE	NIE	TAK
Roźniatowice	TAK	NIE	NIE	NIE
Skrajne	TAK	TAK	NIE	NIE
Stefanów	TAK	NIE	NIE	NIE
Stoki	TAK	TAK	NIE	NIE
Suchcice	TAK	NIE	NIE	NIE
Teofilów	TAK	NIE	NIE	NIE
Teresin	NIE	NIE	NIE	NIE
Wadlew	NIE	NIE	TAK	TAK
Wdowin	NIE	TAK	NIE	TAK
Wdowin-Kolonia	NIE	NIE	NIE	NIE
Wola Roźniatowska	TAK	NIE	NIE	NIE
Zabiełłów	TAK	TAK	NIE	TAK
Zwierzyniec	TAK	NIE	NIE	TAK

Rysunek 11. Podsumowanie liczby wskaźników negatywnych do określenia obszaru kryzysowego na terenie gminy Drużbice.

Mając na uwadze koncentrację negatywnych zjawisk, według założonych kryteriów, za obszary problemowe uznano przestrzeń sołectw Drużbice, Drużbice-Kolonia, Gręboszów i Zbiełłów.

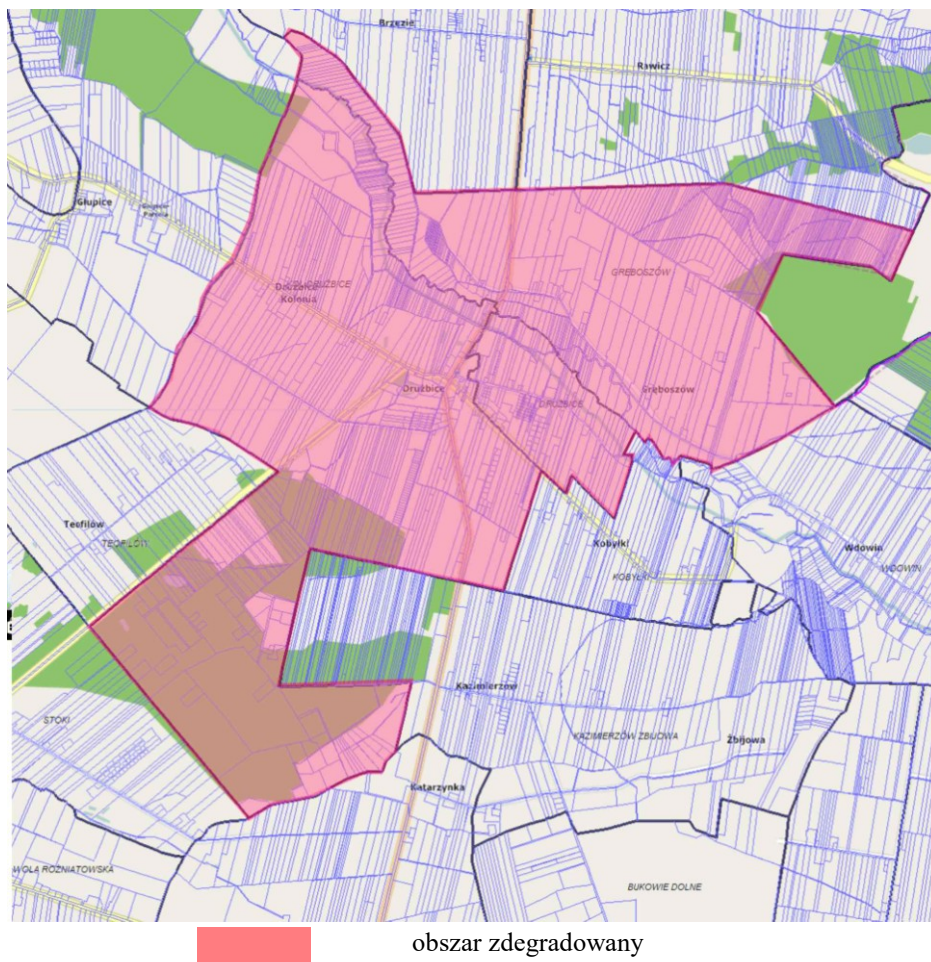
Rysunek 12. Sołectwa spełniające kryteria koncentracji problemów do określenia obszaru kryzysowego - obszaru zdegradowanego - na terenie gminy Drużbice (opracowanie własne).

W wyniku konsultacji społecznych oraz spotkań roboczych, uznano, że za obszary zdegradowane w gminie należy uznać sołectwa **Drużbice, Drużbice-Kolonia i Gręboszów**. Obszar ten jest zamieszkały przez największą liczbę mieszkańców gminy i charakteryzuje się największą koncentracją negatywnych zjawisk we wszystkich sferach. Jest to też teren, który ma istotne znaczenie dla rozwoju gminy, ponieważ skupia się tu życie społeczno-gospodarcze gminy.

Sołectwo Zabiełłów - odznaczające się kumulacją niekorzystnych zjawisk - jest sołectwem najmniej zaludnionym w gminie. Z uwagi na ten fakt nie wyznacza się na jego terenie obszaru zdegradowanego. Uznano, że problemy tam występujące mogą być rozwiązane przy podejmowaniu działań ogólnogminnych lub inwestycji punktowych, które mogą być wspierane z środków zewnętrznych typowych dla obszarów wiejskich. Przede wszystkim skala oddziaływania ewentualnych działań rewitalizacyjnych przeprowadzanych w tym obszarze nie dałaby spodziewanych rezultatów.

Rysunek 13. Obszar zdegradowany na terenie gminy Drużbice - mapa poglądowa (opracowanie własne).

3.2. Wyznaczenie terenu rewitalizacji.

Dla wyznaczenia zasięgu obszaru rewitalizacji kierowano się następującymi przesłankami, wynikającymi z "Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020":

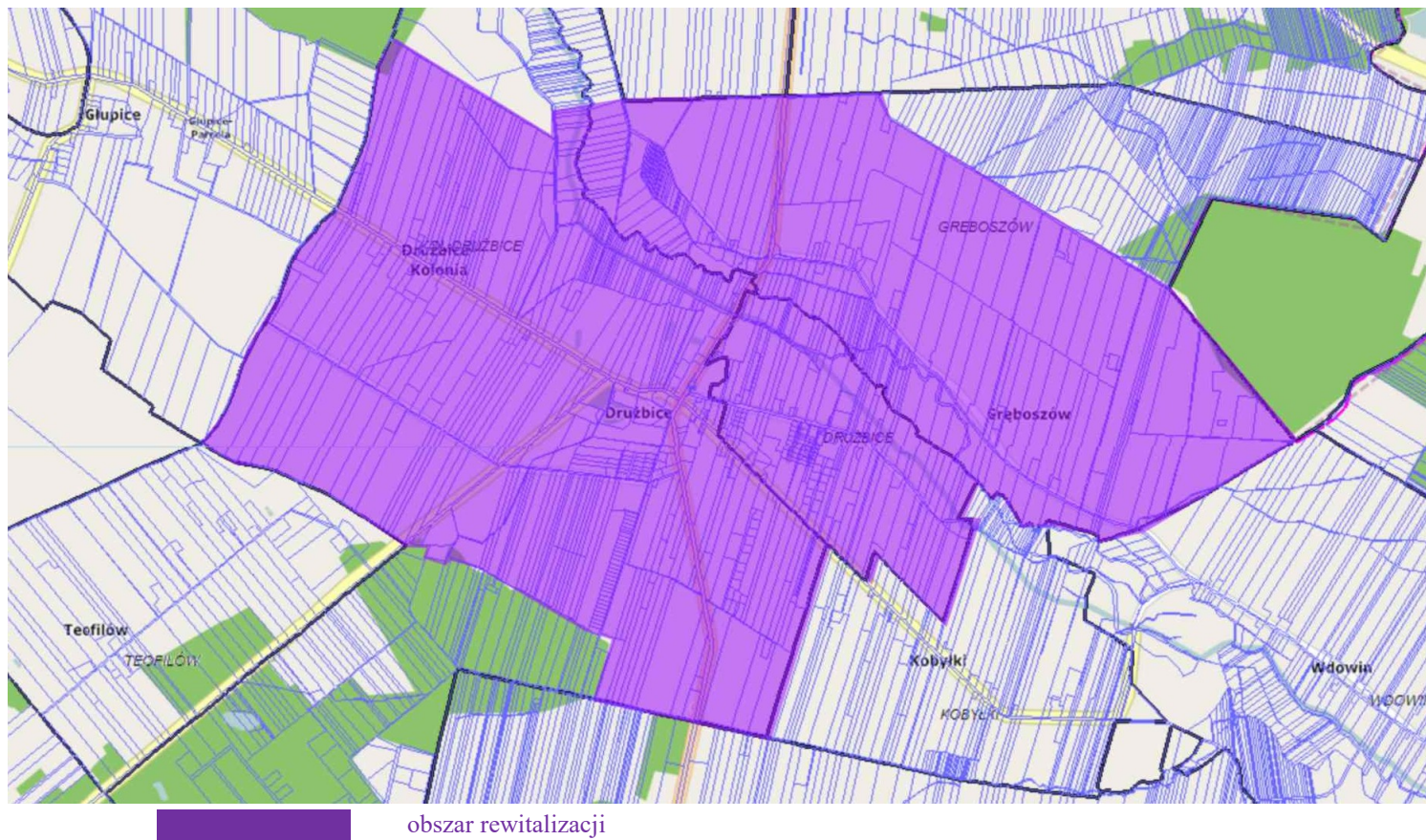
- obszar rewitalizacji to całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację,
- obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic,
- obszar rewitalizacji to obszar o istotnym znaczeniu dla rozwoju lokalnego,
- obszar rewitalizacji nie może obejmować terenów większych niż 20% gminy oraz nie może być zamieszkiwany przez więcej niż 30% mieszkańców gminy,
- w skład obszaru rewitalizacji mogą wejść obszary występowania problemów przestrzennych, takich jak tereny przemysłowe (w tym portowe i wydobywcze), powojenne lub pokolejne, wyłącznie w przypadku, gdy przewidziane dla nich działania są ściśle powiązane z celami rewitalizacji dla danego obszaru rewitalizacji.

Ważną przesłanką procesu rewitalizacji jest uznanie, że obszar wyznaczony do rewitalizacji powinien mieć istotne znaczenie dla rozwoju gminy. Ta zasada daje możliwość zachowania marginesu uznaniowości we wskazaniu, która część obszaru zdegradowanego poddana ma zostać procesowi rewitalizacji. Znaczenie danego obszaru dla rozwoju gminy oceniać można pod względem:

- zgodności z gminnymi dokumentami strategicznymi,
- opinii, czy dany obszar skupiać będzie życie społeczno-gospodarcze w gminie,
- opinii, czy dany obszar pod względem przestrzennym może być obszarem specjalnej troski władz gminy,
- opinii mieszkańców i przedsiębiorców, którzy zamieszkują lub prowadzą działania na danym obszarze.

Bazując na wynikach analizy danych zastanych, wskaźnikach opisujących poziom rozwoju społeczno-gospodarczego oraz przestrzennego i środowiskowego gminy Drużbice, na wynikach badań ankietowych wśród mieszkańców oraz biorąc pod uwagę znaczenie wybranych obszarów dla rozwoju gminy, zdecydowano się wskazać do rewitalizacji w gminie Drużbice obszar w miejscowości **Drużbice, Drużbice-Kolonia, Gręboszów** (wyłączając obszary niezaludnione i leśne).

Rysunek 14. Mapa obszaru przeznaczanego do rewitalizacji w gminie Drużbice (opracowanie własne).

Mapa "Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji na terenie gminy Drużbice" w skali 1:5000 stanowi Załącznik nr 1 do niniejszego opracowania.

3.2.1. Dane statystyczne dotyczące obszaru rewitalizowanego.

Dane wyjściowe dla gminy Drużbice to:

- powierzchnia gminy - 11335 ha (Urząd Gminy w Drużbicach),
- liczba ludności wg stanu na 31.01.2017 r. - 5055 mieszkańców (Urząd Gminy w Drużbicach).

Tabela 28. Wskaźniki koncentracji obszaru rewitalizacji dla gminy Drużbice (opracowanie własne).

Obszar rewitalizacji	Powierzchnia	Liczba mieszkańców
dane obszaru rewitalizacji	712,55 ha	716 osób
udział % obszaru rewitalizacji w powierzchni gminy i liczbie mieszkańców gminy	6,29 %	14,16 %

Do rewitalizacji na terenie gminy Drużbice wyznaczony został obszar, który obejmuje 6,29 % ogółu powierzchni gminy oraz 14,16 % ogółu mieszkańców gminy.

Na tym terenie prowadzona będzie kompleksowa rewitalizacja, zakładająca optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań tego obszaru oraz wzmocnienie jego lokalnych potencjałów we współpracy z lokalną społecznością.

DIAGNOZA CZYNNIKÓW I ZJAWISK KRYZYSOWYCH W OBSZARZE REWITALIZACJI.

4.1. Charakterystyka obszaru rewitalizacji.

Do obszaru rewitalizacji zaliczone zostały jednostki urbanistyczne, które charakteryzują się dużą intensywnością kryzysu w sferze społecznej (co najmniej 3 zjawiska kryzysowe), a jednocześnie pojawiają się na nich inne negatywne zjawiska w sferze gospodarczej, technicznej i przestrzennej oraz środowiskowej. Spełniające kryteria trzy sołectwa to: Drużbice, Drużbice-Kolonia, Gręboszów. Wybrany obszar jest największym skupiskiem ludności, obiektów publicznych oraz podmiotów gospodarczych w gminie, dlatego też wymaga wsparcia we właściwym pełnieniu wyznaczonych funkcji.

4.1.1. Sfera społeczna.

Na obszarze rewitalizacji zamieszkuje ogółem 716 osób, co stanowi 14,16% ludności gminy Drużbice. Mieszkańcy Drużbic-Kolonii stanowią 8,6% ogólnej liczby zamieszkującej obszar gminy, Gręboszowa - 4,8%, Drużbic - 2,5%. Sołectwo Drużbice ma najwyższą gęstość zaludnienia, która wynosi 174,2 os/km².

Według prognoz i trendów w sołectwach obserwuje się niekorzystne zmiany świadczące o depopulacji oraz starzeniu się społeczeństwa, a także o dysproporcji płci (w populacji osób powyżej 70 lat - znaczna przewaga kobiet).

Na obszarze rewitalizacji osoby w wieku do 18 roku życia stanowią 15,46 % mieszkańców. Niekorzystny wskaźnik poniżej 16 osób w wieku przedprodukcyjnym (średnia dla gminy wynosi 16) na 100 mieszkańców mają: Drużbice - 14,96, Drużbice-Kolonia- 15,53, Gręboszów - 15,89). Dzieci i młodzież mają zapewniony dostęp na obszarze rewitalizacji do placówek oświatowych do poziomu ponadgimnazjalnego. Ale na tym terenie obserwowany jest słaba organizacja czasu wolnego poza placówkami oświatowymi: brak domu kultury, który mógłby stanowić dodatkowe miejsce spotkań dla dzieci i młodzieży.

Natomiast młodzież poszukująca kierunków na wyższym poziomie kształcenia, opuszcza teren gminy na rzecz większych ośrodków akademickich, tam pozostaje i szuka zatrudnienia - widoczny jest odpływ ludzi młodych (ze względu na brak możliwości rozwoju zawodowego i osobistego).

Poza Drużbicami obszar rewitalizacji ma także niekorzystny wskaźnik powyżej 19 osób w wieku poprodukcyjnym na 100 mieszkańców (Drużbice-Kolonia- 20,09, Gręboszów - 20,53).

Przyrost liczby osób starszych ma konsekwencje dla rozwoju, przede wszystkim istnieje konieczność organizacji odpowiednich przestrzeni i opieki czy dofinansowania usług medycznych oraz fakt, że niewielkie dochody osób starszych sprawiają iż nie są one atrakcyjnymi klientami lokalnych podmiotów gospodarczych.

Na obszarze rewitalizacji funkcjonują głównie jednorodzinne gospodarstwa domowe, dla których źródłami utrzymania są praca najemna w rolnictwie i poza nim oraz niezarobkowe źródła utrzymania (np. emerytura, renta). Stopa bezrobocia w gminie wynosi 6%. Blisko 17% z liczby osób bezrobotnych z terenu gminy zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Bełchatowie stanowią mieszkańcy obszaru rewitalizacji. Wskaźnik liczby osób bezrobotnych na 100 osób w wieku produkcyjnym (przy średniej dla gminy - 6,2) wynosi: Drużbice - 6,52, Drużbice-Kolonia- 4,6, Gręboszów - 11,45. Wskaźnik liczby osób długotrwale bezrobotnych na 100 osób w wieku produkcyjnym wynosi: Drużbice - 4,72, Drużbice-Kolonia- 4,34 Gręboszów - 7,28. Wskaźniki w sołectwie Drużbice i Gręboszów były wyższe niż średnia dla gminy - 3,48.

Osoby bezrobotne charakteryzują się: niską samooceną, niskimi kwalifikacjami, brakiem specjalizacji, niską aktywnością na rynku pracy, ze względu na niechęć do podjęcia jakiegokolwiek pracy. Stopień upowszechnienia kształcenia ustawicznego w regionie jest znacznie zróżnicowany w zależności od aktualnie posiadanego poziomu wykształcenia beneficjenta (osoby posiadające wykształcenie wyższe są znacznie częściej zainteresowane kształceniem ustawicznym, niż osoby o niskich kwalifikacjach i relatywnie gorszej pozycji na

rynku pracy). Zjawisko długotrwałego bezrobocia jest nierozzerwalnie związane z niskim poziomem życia mieszkańców, a kolejne pokolenia w rodzinach dotknięte są często tymi samymi problemami.

W strukturze osób bezrobotnych 54% stanowią kobiety, a 46% to osoby długotrwanie bezrobotne, 64% to osoby z wykształceniem poniżej średniego.

Bezrobocie jest zjawiskiem interdyscyplinarnym i dotyczy zarówno płaszczyzny gospodarczej, jak i społecznej. Bezrobocie, a co za tym idzie brak środków prowadzi do negatywnych zjawisk społecznych, przede wszystkim do wykluczenia społecznego, czyli ograniczenia udziału w życiu społecznym, gospodarczym i kulturowym.

Na obszarze rewitalizacji bezrobocie jest jedną z podstawowych przyczyn korzystania ze świadczeń pomocy społecznej. Jest to widoczne zwłaszcza w sołectwie Gręboszów. Według wskaźnika liczby osób korzystających z pomocy GOPS na 100 mieszkańców, sołectwo Gręboszów osiągnęło wartość 4,64 (średnia dla gminy - 3). Licząc dla Gręboszowa wskaźniki liczby osób korzystających z pomocy GOPS z powodu bezrobocia i z powodu ubóstwa - w obu przypadkach wyniosły one 1,99 (średnia dla gminy - 1).

Zjawisko ubóstwa implikowane jest nie tylko bezrobociem, ale i niskim poziomem edukacji, niskim poziomem życia. Wiele lat życia w trudnych warunkach, stagnacja i brak chęci do zmiany, powoduje, że pogarsza się sytuacja mieszkańców dotkniętych ubóstwem. Dane dotyczące liczby osób korzystających ze wsparcia społecznego na obszarze rewitalizowanym obrazują sytuację rodzin, gdzie od pokoleń występuje problem biedy, uzależnień, niepełnosprawności czy też bezrobocia.

Najwięcej świadczeń z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Drużbicach udzielnych jest z powodu: długotrwałej choroby, ubóstwa, bezrobocia, niepełnosprawności.

Przyznawanie świadczeń z powodu choroby i niepełnosprawności jest związane ze starzeniem się społeczeństwa i koniecznością zagwarantowania pomocy medycznej, opieki itp. Wskaźnik: liczba osób niepełnosprawnych lub/i chorych, wymagających stałej opieki na 100 mieszkańców na obszarze rewitalizacji kształtowały się powyżej średniej dla gminy (4,11) i wynosił: Drużbice - 4,72, Drużbice-Kolonia- 4,34, Gręboszów - 7,89 (jedna z najwyższych wartości w gminie). Na obszarze rewitalizowanym i w gminie nie ma instytucji lub organizacji, która świadczyłaby usługi skierowane do tej grupy osób.

Według liczby popełnianych przestępstw sołectwo Drużbice miało najwyższy wskaźnik w gminie (średnia dla gminy - 3) - wynoszący 8,66. W Drużbicach-Kolonii wskaźnik wyniósł 2,28, natomiast w Gręboszowie - 2,28.

Przemoc w rodzinie należy do najtrudniejszych problemów społecznych, często ze względu na strach ofiar przed ujawnieniem swojej sytuacji oraz ostracyzm społeczny w stosunku do osób pokrzywdzonych. Z tego względu dane dotyczące tego zagadnienia mogą być niepełne. W sołectwie Drużbice-Kolonia i Gręboszów wydano po 3 Niebieskie Karty dla sprawców przemocy. W przeliczeniu na mieszkańców sołectwa wskaźnik liczby wydanych Niebieskich Kart w Drużbicach-Kolonii wynosił 0,96, a w Gręboszowie - 1,99 (w tym przypadku był wyższy dla średniej dla gminy, która wynosiła 0,73).

Do grupy zagrożonych wykluczeniem społecznym ze względu na występujące zjawiska patologiczne należą środowiska, gdzie notuje się wysokie wskaźniki uzależnień (od alkoholu, substancji psychoaktywnych itp.) i innych zachowań patologicznych (np. bezradności, przemocy domowej). Zjawiska te mogą być zarówno przyczyną, jak i skutkiem innych negatywnych sytuacji.

Na obszarze rewitalizowanym działają 3 organizacje pozarządowe, w tym 2 z nich to kluby sportowe. Na obszarze brakuje osób zaktywizowanych i zintegrowanych, które mogłyby stać się liderami lokalnymi lub współdziałać dla rozwoju obszaru.

Obszar rewitalizacji należy do okręgu wyborczego, w którym w wyborach samorządowych w 2014 roku osiągnięto najniższą frekwencję w gminie - poniżej 62%.

Sołectwa Drużbice to najlepiej wyposażone tereny w gminie pod względem dostępności do instytucji administracyjnych, oświatowych, kulturalnych i sportowych. Jednocześnie zaznacza się niski poziom wyposażenia obiektów administracyjnych i kulturalnych, co w znaczący sposób wpływa na zakres oferty, świadczonej przez te instytucje.

4.1.2. Sfera gospodarcza.

Ocenia się, że działalność gospodarcza na obszarze rewitalizowanym na terenie gminy Drużbice jest rozwinięta w stopniu średnim, mimo że jest tu zarejestrowanych najwięcej podmiotów w gminie. Wpływ na aktywność społeczną w kwestii prowadzenia działalności gospodarczej mają: niekorzystne trendy demograficzne, marazm, niska świadomość.

Na obszarze rewitalizacji działa 15% podmiotów zarejestrowanych w gminie, najwięcej w Drużbicach-Kolonii. Wskaźnik liczby podmiotów gospodarczych na 100 osób w wieku produkcyjnym wynosi: Drużbice - 10,87, Drużbice-Kolonia- 10,64, Gręboszów - 12,5 (przy średniej dla gminy - 6,45). Jednocześnie na tym samym obszarze są najwyższe wskaźniki liczby wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 osób w wieku produkcyjnym, które wynoszą: Drużbice - 4,34, Drużbice-Kolonia- 6,73, Gręboszów - 4,16 (przy średniej dla gminy - 3,11).

Na tym obszarze zaznacza się także wyższy niż w innych rejonach gminy odsetek osób zatrudnionych w administracji publicznej, w tym w oświacie.

Większość podmiotów zarejestrowanych w obszarze rewitalizacji to podmioty jednoosobowe, najczęściej prowadzące usługi handlowe. Kondycja lokalnych podmiotów gospodarczych nie jest silna, ze względu na fakt, że w większości przedsiębiorstwa są małymi podmiotami, nie posiadającymi wielkiego kapitału, nie posiadającymi zdolności inwestowania i rozszerzania działalności - i tym samym zwiększania liczby miejsc pracy - wprowadzania innowacyjności, promocji, itp.

Obszar rewitalizacji cechuje także niskie zainteresowanie ze strony dużych inwestorów, w tym inwestorów zewnętrznych lub z kapitałem zagranicznym.

Głównym czynnikiem napędzającym wzrost gospodarczy gminy będzie miał nadal kapitał prywatny w strukturze podmiotów rodzimych – głównie mikro i małych przedsiębiorstw. Wzmacnianie ich roli i siły tworzenia rodzimej gospodarki jest rolą władz samorządowych.

4.1.3. Sfera przestrzenna.

W rozplanowaniu obszaru rewitalizacji brak jest wykształconego ośrodka centrotwórczego, skupiającego usługi ponadpodstawowe dla całej gminy. Rozkład funkcji publicznych jest przypadkowy, skupia się przy istniejących szkołach, kościołach, zakładach opieki zdrowotnej. Usługi handlu nie tworzą czytelnej sfery, są porzucane w gminie. Częsty jest deficyt usług podstawowych na wsiach. W zagospodarowaniu dominują funkcje rolnicze oparte o indywidualne gospodarstwa rolne, marginalnie pozostają inne gałęzie produkcji i działalności gospodarczej.

Obszar rewitalizacji pod względem zagospodarowania cechują ponadto:

- rozlokowanie zabudowy mieszkaniowej wzdłuż ciągów komunikacyjnych - fakt nie sprzyjający koncentracji np. usług, a także integracji społecznej,
- słabe warunki lokalowe obiektów użyteczności publicznej i ich niska efektywność energetyczna,
- braki w infrastrukturze komunikacyjnej (zły stan techniczny dróg),
- braki w infrastrukturze sieciowej (sieci kanalizacyjnej nie posiadają sołectwa Drużbice i Gręboszów).

Na obszarze rewitalizacji, głównie w sołectwach Drużbice i Drużbice-Kolonia zaznacza się znaczny stopień degradacji budynków użyteczności publicznej, co zakłóca ich funkcjonowanie, generuje koszty i zmniejsza komfort korzystania z nich przez mieszkańców. Wskaźnik liczby budynków komunalnych wymagających odnowy wynosi dla Drużbic - 4 i Drużbic-Kolonii - 2.

Wartość nieruchomości na obszarze rewitalizowanym nie jest wysoka. O niskim poziomie zasobu mieszkaniowego świadczy m.in. niski poziom energetyczny budynków oraz braki w infrastrukturze technicznej sieciowej. Na obszarach centralnych wsi, budynki mieszkalne są najczęściej parterowe, występują w zabudowie szeregowej, z niewielkim podwórzem i są najczęściej w gorszym stanie technicznym. Stare budynki to często także zabudowa drewniana. Budynki zlokalizowane na obszarze rewitalizacji to, poza

obiektami instytucji publicznych, w większości budynki mieszkalne lub mieszkalno-usługowe o niedostatecznym stanie technicznym i o niskich właściwościach termoizolacyjnych. Niski poziom energetyczny budynków (głównie wybudowanych w latach 1945-1988) to: brak prawidłowego ocieplenia, szczelnych okien, pokrycia dachowego (na niektórych budynkach mieszkalnych są jeszcze pokrycia azbestowe, które - poza szkodliwym oddziaływaniem na ludzi i środowisko - z upływem czasu tracą swoje właściwości izolacyjne). Mieszkania opalane są głównie paliwem stałym, brak jest wysokosprawnych piecy c.o. Kotłownie lokalne mieszczą się bezpośrednio przy zasilanym budynku. Czynniki te mają wpływ na komfort mieszkania, wysokie koszty eksploatacji, a także negatywnie oddziałują na środowisko naturalne.

4.1.4. Sfera środowiskowa.

Główne zagrożenia, które są przyczyną niekorzystnej sytuacji w sferze środowiskowej na obszarze rewitalizowanym to obecność odpadów zawierających azbest i konieczność ochrony środowiska zwłaszcza w odniesieniu do jakości powietrza oraz zagrożenia hałasem komunikacyjnym.

Na obszarze rewitalizowanym zaznacza się obecność odpadów zawierających azbest - ponad 13,4% wszystkich odpadów tego typu w gminie. Są to przede wszystkim odpady typu pokrycia dachowe. Uśredniony wskaźnik dla gminy wynosi 128,8 Mg azbestu na 100 budynków mieszkalnych, w sołectwach Drużbice i Drużbice-Kolonia - jest niższy - wynosi odpowiednio: 58,03 i 86,70, natomiast dla Gręboszowa jest niemal dwukrotnie wyższy i wynosi 227,88. Odbieranie odpadów azbestowych z gospodarstw domowych jest na zbyt niskim poziomie.

Ze względów klimatycznych konieczne jest prowadzenie polityki eliminującej zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego stałymi mediami energetycznymi. Skuteczne wdrożenie działań naprawczych w tym zakresie wymaga równoległe podejmowania kompleksowych działań informacyjno-edukacyjnych. W obszarze rewitalizacji emisja CO₂ z budynków mieszkalnych wynosi ponad 15 % emisji dla całej gminy. Wskaźnik emisji CO₂ na ilość budynków mieszkalnych (w Mg) w obszarze rewitalizacji wynosi: Drużbice - 1941,11, Drużbice-Kolonia- 5291,08, Gręboszów - 2222,88 (przy średniej dla gminy - 2016,85).

W obszarze rewitalizacji nie jest rozpowszechnione korzystnie z odnawialnych źródeł energii w budynkach mieszkalnych i budynkach użyteczności publicznej w zakresie oszczędności energii.

Na obszarze rewitalizacji rozbudowy i modernizacji wymaga infrastruktura komunikacyjna w zakresie ograniczenia uciążliwości hałasu komunikacyjnego.

4.2. Identyfikacja potrzeb rewitalizacyjnych.

4.2.1. Sfera społeczna.

Tabela 29. Identyfikacja potrzeb rewitalizacyjnych w sferze społecznej na obszarze rewitalizacji.

Główne problemy	Identyfikacja potrzeb rewitalizacyjnych
depopulacja	<ul style="list-style-type: none"> • umożliwienie i zachęcenie młodych ludzi do osiedlania się na obszarze rewitalizowanym poprzez: interwencje w sferze społecznej (ułatwienie dostępu i szerokiej oferty instytucji społecznych), rozwój terenów mieszkalnych wraz z infrastrukturą techniczną, działania w celu poprawy na lokalnym rynku pracy, promowanie terenu gminy jako obszaru podmiejskiego korzystniejszego do zamieszkania, itp., • podejmowanie działań w stosunku do osób młodych (w tym: uczniów, młodych rodzin) w zakresie: <ul style="list-style-type: none"> – wspierania podniesienia poziomu nauczania poprzez: poprawę poziomu, nauczania, dostęp do nowoczesnych technologii, dostęp do obiektów i inicjatyw z zakresu kultury, sportu i rekreacji, – zapewnienie atrakcyjnych zajęć pozaszkolnych dla dzieci i młodzieży w kołach

	<p>zainteresowań oraz organizacja innych zajęć, konkursów, akcji, itp.,</p> <ul style="list-style-type: none"> – zwiększenie dostępu do opieki nad dzieckiem małym, • wspieranie działalności instytucji kulturalnych, sportowych oraz kół zainteresowań, klubów itp., • wzmocnienie roli trzeciego sektora w realizacji usług społecznych,
bezrobocie	<ul style="list-style-type: none"> • wsparcie aktywizacji zawodowej osób z obszaru rewitalizacji, zwłaszcza bezrobotnych i poszukujących pracy, szczególnie w odniesieniu do grup społecznych, które doświadczają największych trudności związanych z integracją z rynkiem pracy (tj. osób długotrwale bezrobotnych, młodzieży do 30 roku życia, osób niepełnosprawnych, kobiet powracających oraz wchodzących po raz pierwszy na rynek pracy, osób po 50 roku życia) poprzez: bezpośrednie dopasowanie realizowanego wsparcia do zróżnicowanych potrzeb osób bezrobotnych, właściwe zdiagnozowanie oraz kompleksowe podejście, uwzględniające specyfikę lokalnego rynku pracy, • wspieranie podniesienia ogólnego poziomu wykształcenia,
starzenie się społeczeństwa	<ul style="list-style-type: none"> • wspieranie działań w zakresie profilaktyki i ochrony zdrowia seniorów z obszaru rewitalizacji oraz zapewnienie im dostępu do usług zdrowotnych, diagnostycznych i rehabilitacji, • rozwijanie usług opiekuńczych dla seniorów w ich środowisku zamieszkania, • aktywizacja zawodowa starszych i niepełnosprawnych mieszkańców, • likwidacja barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych, • wzmocnienie roli trzeciego sektora w realizacji usług społecznych,
występowanie zjawisk patologicznych w środowiskach domowych	<ul style="list-style-type: none"> • zwiększenie dostępności usług pomocy społecznej (w tym w szczególności usług terapeutycznych dla rodzin dysfunkcyjnych), • prowadzenia profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przemocy w rodzinie, • wzmocnienie roli trzeciego sektora w realizacji usług społecznych.

4.2.2. Sfera gospodarcza.

Tabela 30. Identyfikacja potrzeb rewitalizacyjnych w sferze gospodarczej na obszarze rewitalizacji.

Główne problemy	Identyfikacja potrzeb rewitalizacyjnych
niska aktywność gospodarcza mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> • stworzenie warunków i wspieranie aktywizacji zawodowej i przedsiębiorczości mieszkańców ze szczególnym uwzględnieniem młodzieży, osób długotrwale bezrobotnych, niepełnosprawnych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym na obszarze rewitalizowanym, • współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w Bełchatowie w celu aktywizacji osób bezrobotnych,
niska dynamika rozwoju podmiotów gospodarczych	<ul style="list-style-type: none"> • polepszenie warunków prowadzenia działalności gospodarczej poprzez rozwój na obszarze rewitalizowanym infrastruktury technicznej i drogowej, • włączenie przedsiębiorców prywatnych w procesy rewitalizacyjne na terenie gminy, • postawienie na rozwój małych i średnich podmiotów na obszarze rewitalizacji, które kształtują innowacyjność gospodarki i najszybciej tworzących nowe miejsca pracy, • rozwój instytucjonalnej współpracy międzysektorowej - stworzenie platformy infrastrukturalnej i instytucjonalnej w celu wzmocnienia lokalnej przedsiębiorczości, a zwłaszcza przedsiębiorstw usługowych (w tym usług otoczenia biznesu), • szeroka promocja oferty prowadzenia działalności gospodarczej, możliwości nabycia lub dzierżawy terenów i obiektów pod działalność na obszarze rewitalizacji, • współpraca z ośrodkami doradztwa rolniczego i agencjami w celu aktywizacji i

	przeprowadzania szkoleń oraz wspieranie kampanii informacyjnych skierowanych do rolników na temat możliwości pozyskania środków finansowych na rozwój gospodarstw agroturystycznych oraz na zróżnicowanie działalności.
--	---

4.2.3. Sfera przestrzenna.

Tabela 31. Identyfikacja potrzeb rewitalizacyjnych w sferze przestrzennej na obszarze rewitalizacji.

Główne problemy	Identyfikacja potrzeb rewitalizacyjnych
niski poziom ładu przestrzennego	<ul style="list-style-type: none"> konieczność wprowadzenia w strukturę przestrzenną miejscowości objętych obszarem rewitalizacji elementów ładu przestrzennego, w tym zorganizowanie terenów ogólnodostępnych, o cechach centrotwórczych, przeznaczonych dla integracji mieszkańców, wykorzystanie istniejących na budowę obiektów przeznaczonych na cele społeczno-kulturalne, uzbrojenie, zmodernizowanie infrastruktury sieciowej i komunikacyjnej na obszarze rewitalizacji,
degradacja budynków	<ul style="list-style-type: none"> odnowienie budynków zdegradowanych i ich zaadaptowanie do pełnienia funkcji społecznych na obszarze rewitalizacji, promowanie przeprowadzenia głębokiej (kompleksowej) termoizolacji i wymiany źródeł ciepła w budynkach na obszarze rewitalizowanym, promowanie odnawiania tkanki mieszkaniowej na obszarze rewitalizacji.

4.2.4. Sfera środowiskowa.

Tabela 32. Identyfikacja potrzeb rewitalizacyjnych w sferze środowiskowej na obszarze rewitalizacji.

Główne Problemy	Identyfikacja potrzeb rewitalizacyjnych
obecność odpadów azbestowych	<ul style="list-style-type: none"> poprawa świadomości mieszkańców obszaru rewitalizacji w zakresie postępowania i konieczności wyeliminowania azbestu, kontynuacja programu dofinansowania do odbioru odpadów zawierających azbest na obszarze rewitalizowanym,
konieczność ochrony środowiska naturalnego	<ul style="list-style-type: none"> rozbudowa i modernizacja infrastruktury komunikacyjnej w zakresie ograniczenia uciążliwości hałasu komunikacyjnego, sukcesywne doposażenie budynków mieszkalnych w infrastrukturę sieciową, podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy w zakresie właściwego gospodarowania odpadami oraz podnoszenie skuteczności selektywnego zbierania odpadów, wykorzystanie posiadanych walorów przyrodniczych gminy dla rozwoju gospodarczego, nie szkodzącego środowisku naturalnemu, promowanie włączania się inwestorów prywatnych w działania rewitalizacyjne,
niski poziom wydajności energetycznej budynków użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych	<ul style="list-style-type: none"> promowanie przeprowadzenia głębokiej (kompleksowej) termoizolacji i wymiany źródeł ciepła w budynkach na obszarze rewitalizowanym, wymiana energooszczędnego oświetlenia wewnątrz budynków na energooszczędne (np. LED), propagowanie i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii na obszarze rewitalizowanym.

4.3. Potencjał obszaru rewitalizacji.

Potencjał obszaru rewitalizacji w gminie Drużbice:

- obszar priorytetowy w rozwoju całej gminy; teren, który wymaga przeprowadzenia działań w sferze społecznej, a także odświeżenia i zagospodarowania w kierunku stworzenia przestrzeni publicznej i ożywienia aktywności gospodarczej,
- koncentracja ludności - ponad 14% mieszkańców gminy,
- koncentracja podmiotów gospodarczych działających na terenie gminy,
- obecność infrastruktury administracyjnej, oświatowej, zdrowotnej, kulturalnej, rekreacyjnej,
- dostępność usług i punktów handlowych,
- możliwości "promieniowania" przeprowadzonych efektów działań rewitalizacyjnych na obszar całej gminy, obejmując wszystkich mieszkańców.